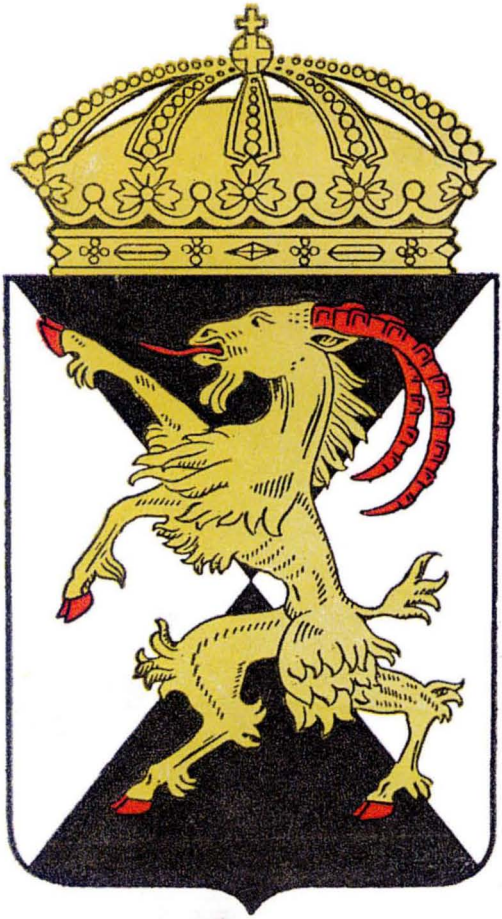
BOCKEN
2005

MEDLEMSBLAD FÖR KUNGL HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

BOCKEN

Årgång 65

Ansvarig utgivare
och redaktör
Överstelöjtnant Knut Björkenstam
Birger Jarlsgatan 102 A, 1 tr.
114 20 Stockholm
Telefon: 08-15 69 34

Kamratföreningens sekreterare
Major Hans Beminge
Sparbiten 2
806 48 Gävle
Telefon: 026-16 74 17

Kamratföreningens kassör
Kapten Kurt Kvist
Rodergatan 44 G
802 32 Gävle
Telefon: 026-18 47 06

Kamratföreningens postgiro
13 73 32-3

I 14 S postgiro
25 86 42-8

Medlemsavgifter för år 2006
Kamratföreningen: 150:–, ständigt medlemskap 2.250:–,
familjemedlemskap 75:–
I 14 S: 50:-, ständigt medlemskap 750:–

* * *

Vid köp av äldre årgångar av Bocken samt av regementets
två videofilmer kontakta kassören.
Filmerna är: "Sista utbildningsåret 1992–1993"
och "Hälsinge regemente i Gävle 1909–1994".

ISSN 0347-299X

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sidan

Förord 4
av redaktören

Kamratföreningens ordförande har ordet 5

Information från Gävleborgsgruppen 7
av överstelöjtnant Håkan Nordfors

Ett 300-årsminne, Gemäuerthof 1705 9
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Överstarnas döttrar II 13
av överstelöjtnant Lars Ringqvist

Regementsungar 17
av marknadsförare Stig Gavlén

En reservofficers minnen V 21
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Mina första år med Kunglig Hälsinge regemente 27
av major Folke Alnevik

Med Hälsingar i Dalarna 33
av f. länsjaktvårdsledare, major Hans Nedin

När freden bröt ut efter sex krigsår 35
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Först på plan i Katanga 39
av fil. mag., kapten Lennart Littorin

Bogården – ett café i Villastaden 45
av marknadsförare Stig Gavlén

Regementets pressalster 47
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Soldatkyrkan, Soldathemmet och Stiftelsen Sällskapet Hälsinge regemente 51
av överste Tomas Bornestaf

Årsmötet 2005 53
av överstelöjtnant Knut Björkenstam

Med kamratföreningen i österled 55
av major Hans Beminge

Kamratträff med Gustaf 57
av major Hans Beminge

Vill Gud krig? 59
av prosten Stefan Nilsson

Medlemmar som har avlidit 2004–2005 61

Kamratföreningens verksamhet 2004 62

I 14 S verksamhet 2004 65

FÖRORD

Så har åter ett år förlupit och det är dags för ännu ett nummer av **Bocken** att nå ut till kamratföreningens medlemmar. Det är ett omfångsrikt sådant. Detta beror på att ovanligt många och omfattande manuskript skickats in till redaktören, något som i sin tur fått kamratföreningens styrelse att tillskjuta en större penningsumma än normalt till tryckningen. Det senare tack vare betalningsvilliga medlemmar där många skickat in mer än årsavgiften. För allt detta tackar jag varmt och hoppas på en fortsatt generös inställning från medlemmarnas sida. Ett hjärtligt tack även till hustru Agneta som än en gång varit mig behjälplig med korrekturläsningen.

Det väsentligaste som hänt sedan sist är att Gävleborgsgruppen alltfort finns kvar, åtminstone till nästa försvarsbeslut. Det ger oss råg i ryggen och en förhoppning om fortsatt stöd för den viktiga verksamhet som kamratföreningen bedriver, inte minst vad avser bevarandet av traditioner från och minnet av vårt Kungl Hälsinge regemente.

Annars är det inte mycket att glädjas över beträffande läget för och inom Försvarsmakten. Raset fortsätter. Ett stort frågetecken kan sättas för vår förmåga att leva upp till de internationella förpliktelser som den politiska ledningen utlovat. För att nu inte tala om försvaret av det egna landet, något som enligt samma ledning inte skall ske i Sverige utan på främmande kontinenter.

Ett orosmoment är avskedandet av hundratals officerare samtidigt som flera hundra kadetter inte erbjuds anställning efter fullgjord utbildning, anställningsstopp råder flera år framöver. Är det något som man borde satsa på i "dåliga tider" så är det utbildning, icke minst av officerare. Sådana kan vi aldrig få för många av. En gammal sanning som tydligen inte längre gäller.

Neddragningarna drabbar också hemvärnet. För några år sedan var målet 125 000 hemvärnssoldater. Nu är det satt till 30 000. Men då det är utomlands som vårt land skall försvaras så är hembydens försvar "omodernt". Och vem vill satsa tid, ork och kraft på något "omodernt"?

Nu stundar julen. Tag vara på den. Hoppas att den blir vit, vacker och traditionell. Hoppas även läsningen blir givande och ger anledning till tankar och reflexioner.

Knut Björkenstam
Redaktör

KAMRATFÖRENINGENS ORDFÖRANDE HAR ORDET

Så har ytterligare ett år förflutit, och jag tycker att vi kan se tillbaka på detta med tillfredsställelse. Försvarsbeslutet i december 2004 innebar även denna gång omfattande nedläggningar, men vi gläds åt att Gävleborgsgruppen inte berördes av dessa nedläggningar. Vi gläds åt att militär verksamhet alltjämt bedrivs på Kungsbäck och vi gläds också åt att vår förening får behålla det värdefulla stöd gruppen årligen ger oss. Vi tackar överstelöjtnant Håkan Nordfors och hans medhjälpare för detta och ser fram emot ett fortsatt gott samarbete.

Kungl Hälsinge regementes kamratförening har i skrivande stund nästan 400 medlemmar och styrelsen noterar med tillfredsställelse vid våra sammanträden, att nya kamrater hela tiden söker sig till vår förening. Jag vill gärna tolka det så, att föreningen betyder något för många och kanske också så, att det föreningen gör för sina medlemmar uppskattas. Vi är tacksamma för Era ansträngningar att locka vänner och bekanta till vår förening och ni får gärna fortsätta med det.

Måhända är uppslutningen på våra årsmöten också ett tecken på att föreningen gör rätt saker på ett riktigt sätt. Årsmötet har blivit något av en högtid. Även i år infann sig ett stort antal medlemmar till denna dag, som följde det sedvanliga mönstret. Sålunda samlades vi på Soldathemmet, och medan vi drack kaffe och berättade gamla minnen underhölls vi av oktetten ur Flygvapnets hemvärnsmusikkår i Gävle. Vi hade också glädjen att se flera kamrater ur I 14 S bland oss. Därefter följde korum, högtidstal och årsmötesförhandlingar. Årets högtidstal hölls av kommendören och ordföranden i Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund (SMKR) Sune Birke. Lunch intogs på Stora Vall och dagen avslutades med att Tomas Bornestaf informerade oss om stiftelsen "Sällskapet Hälsinge regemente" och Soldathemmet, och Håkan Nordfors berättade för oss om det senaste försvarsbeslutet.

I maj genomförde vi en vårresa för första gången. Förre kaptenen vid regementet Anders Lindström arbetar nu inom resesektorn, och han erbjöd sig att helt och hållet själv arrangera en resa till Finland och Helsingfors. 48 medlemmar hörsammade inbjudan och resan blev utomordentligt lyckad. Själv hade jag tyvärr inte möjlighet att deltaga, men de omdömen som nått mig från deltagarna är entydiga i detta avseende. Under vistelsen i Helsingfors besöktes Gardesjägarregementet i Sandhamn. Här har vi anledning att rikta ett stort tack till Anders för hans uppoffrande arbete. Allt talar nu för att vi försöker åstadkomma en vårresa även under 2006.

Höstutflykten arrangerades i år av Kungl Dalregementets kamratförening

och gick under temat "I Gustaf Vasas spår". Efter samling och kaffe på den vackra officersmässen i Falun åkte vi till Rankhyttan, där Gustaf Vasa själv tog emot och berättade. Efter en god lunch gick färden till Rommehed där vi fick lyssna till en fin konsert. Spelade gjorde Hemvärnets musikkår i Borlänge tillsammans med 1959 års musikelever. Kåren bestod av cirka 60 instrumentalister. För alla oss som tycker om marschmusik blev det en musikalisk upplevelse utöver det vanliga. Dagen avslutades med en guidad vandring i Ornässtugan. Dalkarlarna visade som vanligt upp fina arrangemang och gott värdskap. Även vid denna träff var uppslutningen mycket god. Fler än 60 medlemmar ur moderföreningen och ett 20-tal från I 14 S deltog. Vi var faktiskt dubbelt så många som värdföreningen. Nästa år ligger arrangörskapet hos oss. Vi hoppas emellertid att dalkarlarna kan ta över ansvaret, så att det blir vår tur 2007. Det är då tio år sedan Hälsinge regemente lades ner, och det känner vi att vi borde uppmärksamma. Och kanske är det lämpligt att göra så inom ramen för höstutflykten.

Som jag tidigare nämnt hoppas vi kunna genomföra en vårresa även 2006. Den goda uppslutningen i år och de goda omdömen som gavs efter resan ger oss anledning att göra ett allvarligt försök. En annan nyhet, som vi hoppas kunna presentera under året, är möjligheten för våra medlemmar att få ta del av gamla filmer. För några år sedan blev genom Knut Björkenstams försorg ett ansenligt antal filmer från förr överförda från dåtidens filmteknik till video. Vår förening fick kopior på flertalet filmer, och vi har också visat några vid ett tidigare årsmöte. Nu går vi ett steg till och kopierar filmer till CD, allt i syfte att våra medlemmar skall få möjlighet att mot en kostnad som ligger nära självkostnadspris själva bli ägare till denna skatt. Sven-Erik "Svesse" Olsson har lovat oss att genomföra arbetet.

Jag vill också ta det här tillfället i akt att framföra föreningens gratulationer till I 14 S. 1970 gav dåvarande regementschefen överste Jan Smedler några hälsingar i Stockholmsområdet uppdraget att undersöka möjligheterna till att bilda en Stockholmsavdelning. De möjligheterna fanns och den 26 oktober 1970 bildades I 14 S. Föreningen firar sålunda sitt 35-årsjubileum i år, och det uppmärksammades under hösten med en särskild middag i Stockholm. Moderföreningen gratulerar I 14 S till 35 utomordentligt framgångsrika år och till fortsatt framgångsrikt arbete till gagn för vårt regemente.

Till sist vill jag, som sig bör, framföra ett varmt tack till alla Er som på olika sätt bidragit till ett framgångsrikt år med Kungl Hälsinge regementes kamratförening. Ett alldeles särskilt tack riktar jag som vanligt till Knut Björkenstam. Det är enbart hans förtjänst att vi även i år kan överlämna årsskriften Bocken till våra medlemmar. Vi är tacksamma för det omfattande arbete Knut årligen lägger ner och vi hoppas att Knut även fortsättningsvis vill påtaga sig denna viktiga uppgift.

Rolf Dahlström

INFORMATION FRÅN GÄVLEBORGSGRUPPEN

av Håkan Nordfors

Försvarsbeslutet 2004 innebar bland annat att Gävleborgsgruppen "fick vara kvar" i Försvarsmakten. Personalramen för Gävleborgsgruppen blev tio yrkesofficerare och tre civila medarbetare.

Vi kan alltså med mycket bra tilldelade resurser fortsätta vårt arbete med att utveckla hemvärnscheferna och hemvärnsförbandens förmågor. De förmågor som efterfrågas och som alla hemvärnsförband skall kunna utföra är: bevaka/skydda olika typer av skyddsobjekt nu även i urban miljö samt genomföra ytövervakning. Insatsplutonerna skall dessutom kunna genomföra eskort av materiel och personal. Alla hemvärnsförband skall också kunna bistå samhället vid svåra påfrestningar.

För att öka våra egna kunskaper i uppträdande i urban miljö genomförde allt befäl i MD M en utbildningsfältövning under en vecka i oktober 2004. Utbildningsfältövningen genomfördes i Stockholm.

Försvarsbeslutet innebar också att hemvärnsförbanden skall omorganiseras till uppfyllda förband och i framtiden bestå av cirka 60 hemvärnsbataljoner med tillsammans cirka 30 000 hemvärnssoldater. Våra tre hemvärnsbataljoner förrådsställs nu med all sin materiel i varsitt bataljonsförråd. De många små kompaniförråden som har funnits över ytan avvecklas efter hand.

Tillförsel av ny materiel pågår kontinuerligt. Under år 2005 fick samtliga hemvärnssoldater ett nytt vapen, AK 4B. Vapnet har ett rödpunktssikte vilket innebär att det är mycket lättare att rikta och att komma till skott snabbt. Alla hemvärnssoldaterna tilldelas också ny hjälm och stridssäck (ryggsäck). Insatssoldaterna tilldelas dessutom stridsväst och bärsäck (hockeytrunk). För att öka rörligheten hos insatsplutonerna tillförs ytterligare en terrängbil (fyra terrängbilar per pluton). Vi kan med stor glädje konstatera att hemvärnssoldaterna numera tillförs samma utrustning som våra fältförband. En mycket stor förändring mot gångna tider då vi tilldelades den materiel som blev över!

Ett av målen med det nya hemvärnet är att alla soldater skall göra sin avtalstid. Avtalstiden är numera starkt differentierad i hemvärnet. De högsta chefernas avtalstid är 100 timmar per år. Den menige soldatens avtalstid i det "vanliga hemvärnet" är 20 timmar per år. I insatsplutonerna är avtalstiden 60 till 100 timmar per år beroende på befattning. Den menige soldaten i insatsplutonerna skall göra minst 60 timmar per år. Det kan påpekas att många soldater gör fler timmar än vad avtalet säger.

Vi genomför numera alla förbandsövningar inom hemvärnsbataljonens

ram. Det innebär att samtliga som ingår i de tre hemvärnsbataljonerna, cirka 1 500 hemvärnssoldater, erbjuds övning vid respektive bataljonsövningstillfälle. Vi kan alltså öva chefer, staber, funktioner, plutoner, underhållstjänst och alla meniga soldater under samma övning. En sådan förbandsövning genomförs från lördag morgon till söndag eftermiddag.

Övningen genomförs antingen på Marma skjutfält, förbandsutbildning med skarp ammunition, eller på hemmaplan och ger då 20 timmars avtalstid för alla deltagare. Alla som genomför övningen och har ett avtal på 20 timmar per år har i och med detta gjort sin avtalstid för aktuellt år. De som inte har möjlighet att deltaga i bataljonsövningen erbjuds ytterligare ett antal övningar under året.

Insatskompaniet, det bäst utbildade hemvärnsförbandet, har under år 2005 utökats med ytterligare en insatspluton (nu fyra). I insatskompaniledningen och i insatsplutonerna ingår nu 200 hemvärnssoldater. Förbandet skall även kunna lösa uppgifter långt utanför vårt eget län. En sådan övning utanför vårt län skall genomföras under hösten 2006

Rekryteringen till våra hemvärnsförband är fortfarande mycket god. Vi rekryterar cirka 120 nya hemvärnssoldater varje år. Under ytterligare ett antal år kommer vi att kunna rekrytera hemvärnssoldater från de fältförband som nu avvecklas.

På sikt måste dock nya rekryteringsalternativ antas parallellt med dagens system. Anledningen till detta är att antalet värnpliktiga kommer att minska. Det kanske kan bli så att genomförd värnplikt inte behöver vara ett måste för alla kategorier av hemvärnssoldater. Det gäller att kunna tänka i nya banor och inte alltid tänka på hur det var förr. Redan i dag har ju huvuddelen av avtalsorganisationernas personal inte genomfört någon värnpliktsutbildning. Stridsutbildning med personal från avtalsorganisationerna skall i framtiden genomföras genom Gävleborgsgruppens försorg.

När ni läser detta är militärdistriktsorganisationen, som vi nu tillhört i fem år, med stor sannolikhet under avveckling. Både regeringen och Försvarsmakten anser att det inte behövs någon regional territoriell ledning i framtiden. Gävleborgsgruppens territoriella nätverk med länsstyrelsen, polisen och räddningstjänsten skall dock även framgent fungera på ett bra sätt. Det är en förutsättning för att kunna bistå samhället vid svåra påfrestningar.

För de sammanlagt 22 militärdistriktsgrupperna innebär avvecklingen av militärdistriktsorganisationen att vi alla kommer att underställas en förbandschef någonstans i Sverige. Gävleborgsgruppen, Dalregementsgruppen (Falun) och Livgardesgruppen (Stockholm) kommer då att tillhöra Livgardet, LG, från och med den 1 januari 2006.

Oavsett vem som blir vår högre chef under kommande år så kommer Gävleborgsgruppens personal göra allt för att hemvärnscheferna och hemvärnsförbanden skall bli ännu bättre inom vårt område.

ETT 300-ÅRSMINNE GEMÄUERTHOF 1705

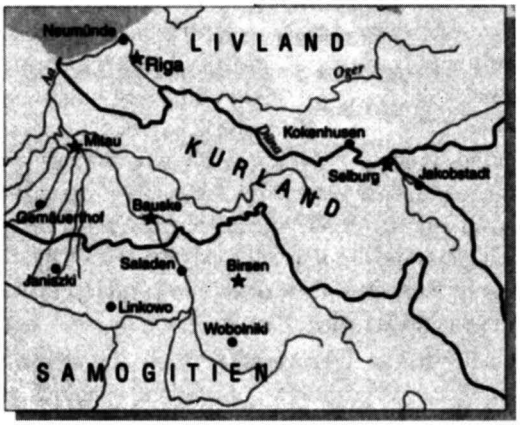
av Knut Björkenstam

I tidigare årgångar av Bocken har jag kortfattat beskrivit fältslag där hälsingarna särskilt utmärkt sig och där namn och årtal återfinns på regementets fana. Narva 1700, Düna 1701 och Jacobstadt 1704 har således förekommit. I år är det dags för ännu ett slag, trehundra år efter det att det utspelade sig, nämligen Gemäuerthof den 16 juli 1705. I likhet med tidigare år utgår jag från den lilla skriften *Kungl Hälsinge regementes krigshistoria i kort sammandrag,* författad av kaptenen vid regementet Herman Sundberg och utgiven 1912 av Serranders tryckeri i Gefle. När jag nu övergår till själva skildringen av slaget så är det direkt citat ur nämnda skrift, således med den tidens stavningsregler. Eventuella utelämningar är markerade med tre punkter.

*

"Zar Peter ... hade intagit hela Ingermanland och en stor del af Estland och riktade nu sina blickar på Lifland med den stora handelsstaden Riga. ...

Härvid stod emellertid Lewenhaupt honom i vägen, och skulle nu denne först oskadliggöras, hvarför zaren i början av sommaren 1705 afsände fältmarskalken Scheremetjew med tolf rytteriregementen och sex bataljoner fotfolk eller tillsammans 20000 man för att slå Lewenhaupt.

Skiss:
major Per Iko,
Försvarshögskolan.

Denne sammandrog vid underrättelsen härom sina trupper, omkring 7000 man, till Schagarin söder om Mitau och tågade derifrån till Gemäuerthof, der han i en gynnsam ställning, hvars flyglar icke kunde kringgås, afvaktade fiendens ankomst.

Om slaget vid Gemäuerthof skrifver en häfdatecknare följande: "det såg i förstone ut som det ej den dagen skulle komma till slag. Klockan var redan fem på efter middagen, och Lewenhaupt lät hålla aftonbön. Men fienden gick ständigt närmare. Lewenhaupt, som insåg att ryssarna, som framtågade på en mycket bred front, skulle blifva nödsakade att bilda en annan slagordning, lät då utan ett ögonblicks dröjsmål blåsa till anfall, och kampen började på en gång utefter hela linjen. Svenskarnas venstra flygel angreps med yttersta häftighet af fiendens rytteri, som tagit fotfolket bakom sig på hästarna, och första träffens skvadroner bragtes i oordning. Utgången syntes oviss, då andra träffens rytteri högg in och med understöd af första träffens fotfolk tvang fienden att vika; nästan allt det ryska fotfolket blev nedgjordt. Den svenska högra flygeln hade emellertid gått jämnt framåt, sammandrabbande med fiendens venstra och efter en timmes fäktning drifvit den tillbaka; fiendens fotfolk föll äfven här helt och hållet; det låg i rotar och led såsom mejadt af lien.

De afdelningar, som på den svenska sidan för det trånga utrymmets skull ställts mellan första och andra träffen, fingo nu allt efter som striden framgick rycka upp i linjen, sålunda utvidgande flygelns front.

Men den del af det ryska rytteriet, som i förstone haft öfverhanden öfver venstra flygeln, hade under tiden funnit tillfälle att komma bakom den framryckande svenska hären, plundra dess tross och angripa den venstra flygeln i ryggen. Der blef ett förtvifladt fäktande. Svenskarna voro nästan omringade af de talrika fienderna och måste värja sig åt alla sidor.

Lewenhaupt ilade från led till led för att samla de under kampen spridda hoparna och ordna dem till ett helt. Härunder hade högra flygeln trängt för långt fram på fältet och drefs af fienden tillbaka; men äfven här gaf fotfolket ett stöd; det rusade hänfördt af stridslust fram till hjälp och bragte fienden att i oordning vika, allt under den lifligaste eld. Det gick obeskrifligt hett till. Lewenhaupt lyckades nu sammanföra den högra och venstra flygeln och ordna dem till ett helt. Därefter stod hären alldeles stilla, afbidande fienden. Det började mörkna, och man kunde blott mot aftonhimlen skönja fiendernas hufvuden. Svenskarnas fasta hållning gaf utslaget; när fienden, som förut funnit tillfälle att med framgång anfalla skilda delar af den svenska hären, nu såg denna stå som en mur, ånyo ordnad till strid, drogo ryssarna af och retirerade till sitt läger, der de brände sina vagnar, medtogo hästarna och veko undan till Bauzke.

(Lewenhaupts berättelse till K. Maj:t).

Fyra timmar hade striden varat. Svenska armén förblef hela natten

stående i slagordning för att afvakta ett nytt anfall. Fienden hade förlorat 6000 man och dess fotfolk var nästan alldeles upprifvet.

På svenska sidan voro 900 fallna och omkring 1000 sårade.

Från ryssarna eröfrades förutom hela trossen, 13 kanoner och 8 fanor."

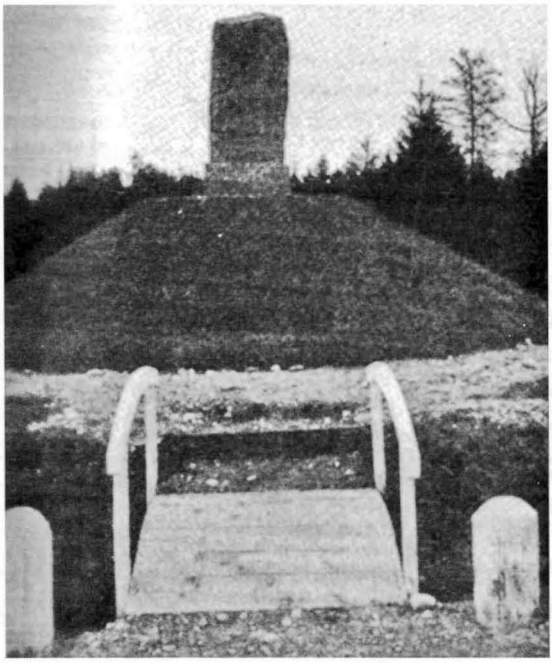
Slaget vid Gemäuerthof var den blodigaste drabbningen under detta fälttåg, och det var Lewenhaupts fältherreblick och hans truppers lysande tapperhet i förening, som vunno den betydande segern.

Hälsinge regemente under öfverstelöjtnanten Bruchner har med stor utmärkelse kämpat i båda dessa slag Jacobstadt 1704 och Gemäuerthof 1705, samt är det enda af svenska arméns nuvarande regementen, som bär de båda segernamnen på sina fanor.

I ett bref, som general Lewenhaupt skref ett par år senare till öfverste von Knorring i Mitau, gaf han regementet följande vitsord: "... och skall jag än framdeles alltid visa min soin för ett så braft och käckt Hans Kongl. Maj:ts regemente, det sig i alla actioner så tappert hållit!"

Hälsinge regemente låg följande år garnisoneradt i Mitau och Riga."

(Red:s anm: "soin" = omsorg; regementet har alltid varit ensamt om att föra namnen Jacobstadt och Gemäuerthof på sin fana.)

Minnesstenen vid Murmuiza över slaget vid Gemäuerthof. Foto: Rickard Nilsson.

Adressat: Fröken Agnes Andersson, Åsbo, Byvalla.
Avsändare: 167 Lindqvist, 2:dra komp., Kungsbäck, Gäfle.
Poststämplat: Gefle 7.7.1909.

Kungsbäck den 9/7. 09.
Har länge länkt jag skulle
skriva en gång till dig
men det är så sysligt,
svårt å komma sig för
med någonting här. mår
bra för övrigt fasten det är
tråkigt och långsamt här
hoppas även ni. hmår bra
därhemma. Hälsa alla fr. Fl.

Tillhör: Knut Björkenstam.
Gåva av major Curt Johansson, Östersund.

ÖVERSTARNAS DÖTTRAR II

av Lars Ringqvist

(Red:s anm.: I Bocken 2004 skrev författaren om Agnes von Krusenstjerna. I år fortsätter denne att skriva om Carin Fock för att år 2006 avsluta med Kristina Lugn.)

Carl Alexander Fock
Chef för Hälsinge Regemente 1909–1915.

Carin Göring
Foto: ur boken Carin Göring skriver hem av Björn Fontander.

Carin Göring

Carin Fock föddes 1888. Hon var dotter till officeren Carl Alexander Fock och hans maka. Efter att ha tillbringat sina barna- och ungdomsår på olika regementsorter flyttade Carin 1909 tillsammans med sina föräldrar till Gävle där hennes far blivit utnämnd till chef för Hälsinge regemente. Carl Alexander Fock efterträdde sålunda Ernst von Krusenstjerna som regementschef.

Efter bara ett år i Gävle gifter sig Carin den 7 juli 1910 med den unge löjtnanten vid fortifikationen, Nils von Kantzow. Vigseln ägde rum i Valbo kyrka och brudens föräldrar höll en överdådig bröllopsfest i hemmet, överstebostället Stora Vall.

Nils von Kantzow tjänstgjorde i Boden under åren 1910–1913. I Boden

föddes sonen Thomas den 1 mars 1912. Efter tjänstgöringen i Boden blev Nils militärattaché vid svenska legationen i Paris. År 1914 strax innan kriget bröt ut återvände familjen till Stockholm där Nils påbörjade en tjänstgöring vid fälttelegrafkåren.

Familjen von Kantzow levde förmodligen ett vanligt småborgerligt liv i Stockholm och man får väl anta att det under åren företogs ett antal resor för att hälsa på Carins föräldrar på Stora Vall i Gävle.

Carins syster Mary var gift med greven Eric von Rosen, en berömd upptäcktsresande. En februaridag 1920 besökte Carin sin syster i hennes hem, Rockelsta slott i Sörmland. Samma kväll kom von Rosen hem till Rockelsta efter att ha varit i Stockholm. Han kom i ett chartrat flygplan, men flygvädret var alltför ogynnsamt för att piloten skulle kunna återvända till Stockholm på kvällen. von Rosen erbjöd då piloten att övernatta på Rockelsta och invänta bättre väder. Piloten var den då tjugosjuårige före detta tyske stridsflygaren Hermann Göring. Den kvällen blev Carin von Kantzow och Hermann Göring blixtförälskade i varandra, en kärlek som med åren växte sig allt starkare. (Några år senare skrev Hermann Göring om det första mötet med Carin: "Hon tycktes komma nedför den stora trappan som en ängel nedstiger från himlen)." Bara några månader senare lämnade Carin sin man och flyttade ihop med sin förälskelse, Hermann Göring, i München. Detta var ju en stor skandal inom familjen och i bekantskapskretsen. Överste Fock kunde aldrig acceptera sin dotters handlande. 1922 var skilsmässan klar och 1923 gifte sig paret Göring i Münchens rådhus.

1925 flyttade Hermann och Carin till Stockholm där Hermann började arbeta som taxiflygare. Efter att ha fått psykiska problem lades han under några månader in på Långbro sinnessjukhus där han betecknades som ett "psykiskt vrak".

1927 flyttade paret åter till Tyskland och Göring påbörjade en politisk karriär. 1928 blev han nationalsocialistisk riksdagsman.

Sedan vet vi alla händelserna med det nationalsocialistiska partiet, andra världskriget och fram till Nürnbergrättegången 1946 efter vilken Göring begick självmord.

Åter till Carin Göring.

Förmodligen delade Carin Göring sin mans nationalsocialistiska sympatier men hon hade nog ingen politisk betydelse. I likhet med Hermann Göring var Carin under sitt vuxna liv en stor beundrare av Adolf Hitler.

Den 17 oktober 1931 avled Carin Göring i Stockholm. Hon begravdes vid Lovö kyrka den dag hon skulle ha fyllt fyrtiotre år. Från Adolf Hitler kom en krans till begravningen med "en sista hälsning till partiets maskot". Nu skulle man förvänta sig att historien om Carin Fock skulle vara slut i och med begravningen och att hon skulle få vila i frid. Men icke.

1933 besökte Göring graven och placerade ett stort hakkors, bundet av gröna blad, vid graven. Under någon av de närmaste nätterna flyttades hakkorset därifrån och en skrivelse hade klistrats upp på stenen: "Vi, några svenskar, känna oss förolämpade på grund av tysken Görings gravskändning. Vile hans f d hustru i frid, men förskona oss från tysk propaganda på hennes gravvård." 1934 flyttades Carins stoft till det gigantiska Karinhall som Göring låtit bygga till minne av den Carin han älskade så högt.

Denna andra begravning av Carin blev ett stort nazistiskt PR-jippo med vajande hakkorsflaggor och tusentals nazister som bildade häck.

Innan Göring strax före krigsslutet sprängde sitt Karinhall flyttade

Carin Göring

— född Fock —

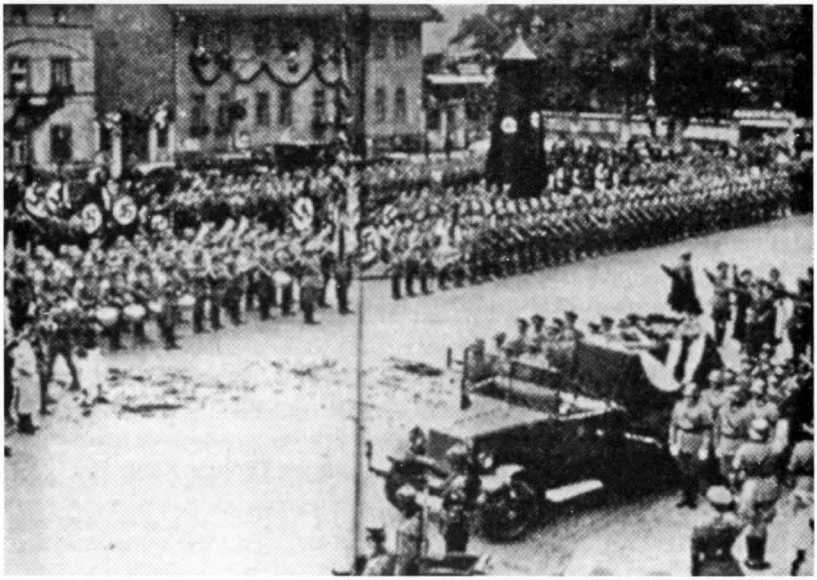
min älskade hustru,
min mamma
insomnade stilla och fridfullt
lördagen den 17 oktober 1931.

HERMANN GÖRING.

Thomas Kantzow.

Jordfästningen äger rum i Lovö kyrka onsdagen den 21 oktober kl. 3 em.

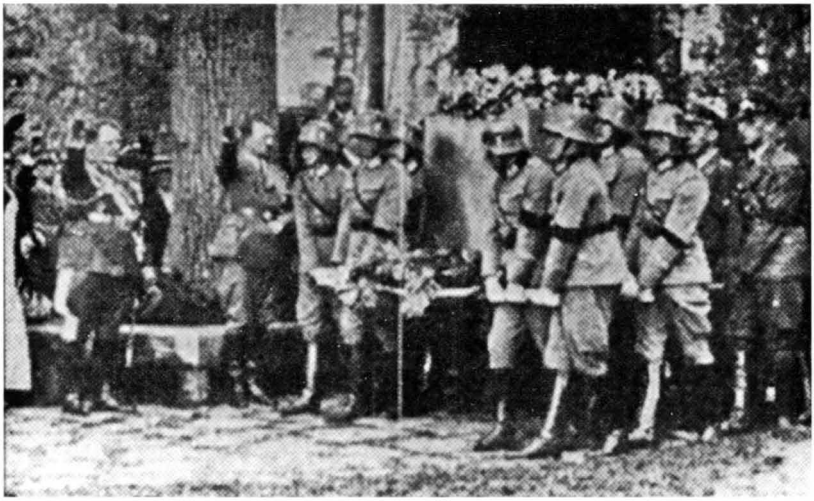
Dödsannonsen i Gefle Dagblad efter Carin Göring.

Carins kista fördes med tåg till staden Eberswald där gravflyttningen blev ett stort nazistiskt PR-jippo.

han Carins kvarlevor och begravde henne än en gång, nu i skogen i närheten av Karinhall. Där hittades hennes kvarlevor av ryska soldater som letade efter konstskatter. Kroppen slängdes på marken, där den upptäcktes av en skogvaktare som återigen begravde Carin.

Efter några år grävdes kroppen åter upp och kremerades i Tyskland genom svenska kyrkans försorg. Urnan fördes därefter, under stort hemlighetsmakeri, till Sverige och i oktober 1951 fick Carin Fock – von Kantzow – Göring sin sista vila i den ursprungliga graven på Lovön.

Carins kista förs till mausoleet på Karinhall. Vid trädet står Hitler och Göring. I bakgrunden bakom Göring Joseph Göbbels.
Båda fotona ur boken Carin Göring skriver hem av Björn Fontander.

Ett litet personligt tillägg:

När jag 1967 gick dagofficer, ringde vaktchefen en söndag förmiddag och sade att en man sökte dagofficeren. Mannen, som jag bedömde var i femtioårsåldern, ville besöka vår officersmäss och se på porträttet av sin morfar, som han trodde skulle finnas där. Jag följde med honom till mässen, där han så småningom fann sin morfar, Carl Alexander Fock. Om jag då hade haft de kunskaper jag har i dag, skulle det ha kunnat bli ett mycket intressant samtal med den nu sedan några år avlidne Thomas Kantzow.

REGEMENTSUNGAR

av Stig Gavlén

Jag är född 1927 i stadsdelen Söder i Gävle. Min far, förvaltare E. W. Andersson, var då furir. När han befordrades till sergeant, jag var då två år, fick han en lägenhet i "familjedelen" i A-kasernen. Där bodde jag till dess jag var 18 år och flyttade till Stockholm.

I kasernen bodde sergeants- och fanjunkarfamiljer och det fanns rangskillnad mellan fruarna. En sergeantsfru duade aldrig en hustru till en fanjunkare. När far blev fanjunkare blev fruarna "kära du" med varandra.

Regementsområdet och närheten till skog var ett eldorado för oss grabbar. Den närmaste skogen kallades Markisskogen eftersom den gränsade till marketenteriet.

Runt kasernområdet gick ett kraftigt tre meter högt spjälstaket som var gulmålat. På olika ställen fanns grindar. Jag tror det var sju stycken. Grinden vid "markan" var aldrig låst. Det var där furirerna tog in sina flickvänner för en herdestund på furirrummet.

Markisskogen var egentligen en slyskog. Där fanns några höga och kraftiga tallar. Det var i dessa träd som vi byggde våra kojor. Från tallarna hade vi god översikt över den närmaste omgivningen. På den ena sidan gränsade skogen till en handelsträdgård. Det var den som försåg oss med tomater och morötter som vi mumsade på i kojerna.

På övervåningen i marketenteribyggnaden låg underofficersmässen. Där arrangerades fester av olika slag, ibland även amatörteaterföreställningar, alltid med ett stort inslag av civila gäster. För oss barn var julgransplundringen med påsar med massor av godis det som lockade. Även här fick vänners och bekantas barn vara med.

I ett rum i byggnaden höll regementets frisör till. Det spelade inte någon roll hur man ville ha håret klippt. Det blev alltid mycket kort. Här fanns tidningar, föregångare till vår tids herrtidningar. Men i dessa var damerna påklädda, BH och trosor med långa ben. Värnpliktiga och befäl kunde här diskret inhandla diverse gummiartiklar.

I närheten av "markan" fanns en lång gulmålad träbyggnad som innehöll minst tjugo fjölar för naturbehov. Närmare A-kasernen fanns en annan gulmålad träbyggnad. Här inrymdes snickeri- och måleriverkstaden. Där kunde man träffa de indelta soldaterna Krig och Björk.

Det fanns andra skogar, exempelvis på västra sidan av Lilla fältet och hela det stora området runt skjutbanan. Här byggde vi kojor, den ena mer avancerad än den andra. Så hade vi Valls hage som nu är ett illa skött Arboretum. Vi badade i Gavleån. När vi blev äldre fraterniserade vi med sjuk-

sköterskor som också badade men från andra stranden. Ibland blev det problem när grabbarna från Kattrumpan också skulle bada på "vår" plats. Kattrumpan var en envånings tegelbyggnad som låg norr om Skogskyrkogården, där regementets gravplats finns. Kattrumpan är sedan länge jämnad med marken.

Vi grabbar som bodde i A-, B- och C-kasernerna hade naturligtvis en massa hyss för oss. En spännande "lek" var att balansera på taknocken på A-kasernen från en taklucka till en annan, en sträcka på cirka trettio meter. Tappade man balansen så fick man krypa mycket försiktigt till närmaste lucka.

Det allra festligaste var nog den syn som förbipasserande såg, nämligen fruarna Lejon och Örn springande utefter fasaden med utspända förkläden för att försöka fånga upp den som ramlade ner. Takluckorna försågs senare med hänglås.

Vi var riktiga bombexperter. Till Valborgsmäss gjorde vi egna smällare av krut från krevadkarbinskott och några andra ingredienser. Allt rullades in i papper och lades i en plåtburk. Så var det bara att tända en bit stubin. Gissa om det smällde.

En av mina kamrater miste några fingrar på detta sätt. Han hade tänkt sig att bli slöjdlärare men blev i stället spårvagnsförare i Stockholm.

En dag vid frukostbordet bad min far mig att hämta något från handrustkammaren. När jag kom in i kammaren såg jag ett krevadkarbinskott som inte såg ut som jag var van vid. Det gick en ståltråd ut ur botten. Jag drog i ståltråden och hela rummet exploderade. Skottet var apterat.

På en miljondels sekund hann jag vända bort ansiktet. Händerna var svedda och röda, ansiktet sved och jag kunde nästan inte se något. Jag letade mig hem och berättade vad som hänt. Min far sprang till kammaren för att kontrollera att ingenting låg och brann. Ett tydligt bevis på smällen är mitt konfirmationskort där jag inte har några ögonbryn men väl en mycket kort lugg.

Som vanligt när vi grabbar gjort oss illa, skurit oss eller fått skrubbsår, gick vi till "sjukan" för att bli omplåstrade. Medan jag väntade på sjuksköterskan, läste jag skylten som var uppsatt över dörren: "Vårda ditt vackra svenska språk. Svärj ej."

Jag fick lägga mig på en bänk och sköterskan gick efter läkaren. Han började med att plocka bort papper och svartkrut ur mitt ansikte, något som man fick hålla på med i flera veckor. Mina ögon baddades och till slut fick jag en morfinmask över ansiktet. Masken av gasväv hade hål för ögon och mun. Jag såg väl närmast ut som Fantomen på Stora operan. När jag träffade mina kamrater blev jag hjälte men småungarna blev rädda och sprang sin väg. Jag hade masken på under natten men vägrade gå till skolan med den på. Mina ögon var igenmurade av var och varje morgon fick jag badda dem för att få upp dem.

Ibland fick jag åka till regementets bageri som låg i närheten av överstebostället Stora Vall. Var farbror Karman, som bagaren hette, på gott humör fick jag några holländare i påsen tillsammans med de "kusar" jag köpt. När jag gick på matiné på Sagabiografen var jag noga med att stå ytterst i raden av ungar som skulle in på bio. Farbror Karman var biljettmottagare och höll ordning på oss ungar. När han gick utmed ledet av ungar som skulle in på bio gällde det att snabbt ta av mössan och bocka djupt. Då blev jag uttagen ur ledet och fick gå före alla andra in på biografen. Inte behövde jag betala något heller.

På vintern var det skidor och skridskor som gällde. I B-kasernens källare fanns vallningslokalen. När man vallade skidorna strök man trätjära på glidytan och sedan brändes tjäran fast över öppen eld. Vi grabbar vallade naturligtvis våra skidor i källaren. Så en gång hände det. Tjäran tog eld. Det var omöjligt att släcka branden. Svart rök gjorde att vi måste retirera.

Vi tog våra skidor och sprang allt vad vi kunde. Jag sprang in i vaktlokalen och ropade att B-kasernen brinner. När jag vänder mig om ser jag svart rök välla upp ur källaren. Vakten kallades ut och snart var elden släckt. Några efterforskningar om hur branden uppstått gjordes aldrig.

Skridsko åkte vi på Gavleån. Vi skottade upp en bandybana inte långt från den udde där Gävles största kase brändes vid Valborgsmäss. Problem blev det när bollen förirrat sig in bland vassen. Det hände mer än en gång att jag och andra grabbar gick igenom den, just här, svaga isen. Hemma hade vi en överenskommelse: hade vi plurrat skulle man snabbt hem och byta kläder. Då blev det inte efterräkningar.

Vi byggde också en stor snöborg på idrottsplatsen. På kvällen vattnade vi så att borgen skulle bli ishård. Vi förde snöbollskrig mot Villastadsungarna. Då kallades vi för regementsungar.

På somrarna hade familjerna hela den underbara parken framför A-kasernen att koppla av i. Här förekom kaffekalas, saftkalas, knytkalas med surströmming samt kräftskivor. Här spelades också kort, priffe.

Vi hade midsommarstång som alla barn och vuxna var med och majade. Det var alltid A-kasernens stång som var störst och vackrast. B- och C-kasernerna hade inte en chans.

När far utnämndes till fanjunkare fick vi en lägenhet högst upp i A-kasernen, stor och ljus. Far hade direktingång från trapphuset till kompanilokalerna. I lägenheten hade fanjunkare Thollin avlidit. Han skulle gå i pension och längtade hem till sin födelsebygd. Änkan och två söner lämnade Gävle och flyttade till Mjölby och fanjunkare Thollin fick vila i sina fäders jord. Det sades att Thollin dog av dubbelsidig lunginflammation och att hans enda räddning var att dricka kopiöst med vatten.

Min far och mor hade sovrum i det rum där Thollin dog. Min far hörde honom dricka på natten. När jag var hemma på besök hörde jag honom ock-

så. Även min bror hörde hans drickande men min mor hörde aldrig någonting. Detta var inte något vi nämnde för varandra.

Min fars bror, som seglat på de sju haven och under kriget gick i konvojfart mellan USA och Ryssland, kom på besök. Nu skulle han gifta sig och bosätta sig i Larvik i Norge. Senast bröderna hade träffats var 1914 då de mönstrat av varsin båt i Kristiania. Farbror Johan fick ligga i "Thollinrummet". Vid frukost dagen därpå säger han plötsligt: "Det är allt en törstig farbror du har där inne".

Vi hade jordgolv i källaren och inte någon belysning i trapphuset. Cementgolv och belysning fick vi långt senare. Det var inte så roligt att i den mörka källaren gå och hämta ved till kakelugnarna. Det var ganska jobbigt för en liten knatte att bära veden de 83 trappstegen upp till lägenheten.

En långfredag hade Thollins hund Misko blivit överkörd och dödad vid regementets klockstapel. Det fanns inte någon gatubelysning där. Den sista lampan fanns vid Café Bogården. Hade man då varit på bio, kanske sett Frankensteins monster, var det ganska otäckt att cykla i mörkret till regementet för när man passerade klockstapeln hörde man Misko yla.

Hösten 1935 blev far kommenderad till skidlöparbataljonen i Boden. Hela familjen flyttade med. Efter ungefär ett halvt år i Boden blev det Falun dit hela familjen flyttade våren 1936. Och så från Falun åter till Gävle på hösten samma år.

I Gävle blev det fortsatt skolgång. Jag hamnade på Norra skolan på Staketgatan invid teatern. Jag hade bra och "fina" klasskamrater: fyra flickor, döttrar till lika många läkare, en son till en läkare och sonen till en skräddarmästare. Denne son blev senare läkare i Gävle. Där fanns också dottern till stadsarkitekten. När det vårades brukade han dyka upp vid skolan i sin stora amerikanare och bjuda lärarinnan på en åktur. Han var då klädd i vit linnekostym, panamahatt och vita damasker.

Alla klasskamrater bodde centralt och gick hem på frukostrasten. Två grabbar från Rettigs barnhem gick till Brynässkolan och fick mat. Jag som hade lång skolväg satt i skolkorridoren och knaprade på mina hårda smörgåsar och drack mjölk ur en vichyvattenflaska.

Så överflyttning till högre studier i Borgarskolan som ursprungligen var ett militärt skoletablissemang fram till 1909 då Hälsinge regemente flyttade från Mohed till Gävle.

1945 fick jag arbete i Stockholm. Där stannade jag i tolv år, utbildade mig och skaffade familj. Min hustru och jag talade ibland om att flytta "hem". En dag sände mig min mor en urklippt annons där ett företag, AB Gävle Utställningshall, sökte en VD. Jag tyckte att jag hade ganska bra på fötterna, reklamkonsulent DBR och anställd på SAS med ansvar för bland annat företagets utställningsverksamhet. Jag fick platsen och i maj 1957 var jag tillbaka i Gävle.

EN RESERVOFFICERS MINNEN V

av Knut Björkenstam

I de senaste fyra årgångarna av Bocken har jag gjort utdrag ur reservkaptenen Per-Olof Mattssons nedtecknade minnen. Dessa börjar med inryckningen 1929 och avslutas 1960, då författaren går i pension. Per-Olof Mattsson avled den 24 april 1967.

Det jag hittills valt ut ur minnena är episoder från rekrytutbildningen (2001), "plundring" av Marma och "strejk" på Livkompaniet (2002), manöver i Uppland (2003) och episoder från författarens beredskapstjänstgöring under andra världskriget (2004).

I år är avsikten att fortsätta med beredskapsminnena. Dessa avslutades i Bocken 2004 med att författaren i stället för att få åka hem blev utsedd till kompanichef för 8. kompaniet, ett förband med jägarsoldater.

Som vanligt har jag tillåtit mig att, där jag så funnit nödvändigt, något ändra i texten. "Punktering" innebär att jag hoppat i framställningen. Något eller några namn kan av vissa här ej specificerade skäl ha uteslutits. Men i allt väsentligt är det Per-Olof Mattssons egna ord som den ärade läsaren får ta del av.

Nu över till "handlingen".

Inmönstring

Kompaniet inmönstrade på ett ovanligt råkallt ställe, Lilla fältet. En liten fyrkantig bit, Åsberg, stod i kön med trunk och allt och väntade på att bli inskriven. En blåfrusen överste kom och inspekterade. Han hade styvt jobb med att se till att allt fungerade på hans eget regemente. Åsberg tyckte uppriktigt synd om att överstens resliga gestalt vanpryddes av ett vinbärsfärgat anlete. Fullt allvarligt frågade han därför artigt: "Får jag lov att bjuda översten på en sup?" Humorn i detta förstod sig inte översten på, utan ropade an ett par vakter, som "skyddade" oss mot fiender normalt. Nu skulle de anhålla en civil svensk, som i all välmening velat bjuda sin överste på en sup i kylan. Åsberg ville inte följa med, då han inte förstod anledningen. Soldaterna tog då på Åsberg för att fullfölja överstens order. Det skulle de inte ha gjort. Berör överhuvudtaget inte en människa, som inte fattar motivet. I nästa ögonblick låg de och sprattlade i gräset efter två välriktade pärlor från Åsberg. De kunde inte veta att Åsberg just då i oktober 1940 hade distriktsre-

kord i spjutkastning. På styrka och utan teknik slungade han det längre än någon i dessa trakter. Det kom en hel hop soldater till undsättning på överstens order. Säkert fick de jobba 5 minuter, ibland med Åsberg överst i gröten, ibland låg han underst. Han tuggade fradga. Det stod som vitt lödder omkring käften. Slutligen måste han ge sig inför den förkrossande övermakten.

I Tornedalen

En sloköråd Åsberg eftersändes till oss, sedan han förtjänat sitt straff. Det finns väl inget jobb för en som suttit inne, sa han då han anmält sig för mig. Jag var glad att omedelbart få honom på solskenshumör. "Jobbet som min personliga livvakt är ledigt i väntan på Dig. Bjud mig dock aldrig på en sup. Du förstår, av Appelbom har jag fått lära mig, att det inte hör ihop med mitt nuvarande jobb att nyttja starkt. Vi bestämmer ej då fienden slår till. Det är ett simpelt jobb det här och hur skulle det gå med Er, om jag då satt där halvfull." Detta förstod Åsberg. Han var spik nykter hela tiden och hade funnits 1,5 meter bakom mig till vänster om det smällt.

Under sommarens vistelse som adjutant på II. bataljonen köpte jag mycket virke till vårt permanenta läger norr om Överkalix från ett sågverk, som jag fann mitt emellan Överkalix och Övertorneå. Ridande på en fåle, som såg ut som en röd- och vitbrokig ko i färgen, avlägsnade vi oss från avlastningsstationen Övertorneå. Sån tur att jag satt högt upp, för redan efter 50 meter upptäckte jag min vän virkeshandlaren från föregående inkallelseperiod. Bad honom omedelbart åka hem och leverera varor enligt överlämnad förteckning, uppgjord ombord på tåget. Om två timmar kommer vi med lastbil och börjar lasta. På en lång resa blir det tillfälle att tänka bland annat i virke. Appelbom hade lärt mig. Tak över kokvagn, dass och dansbana i nämnd ordning. Han hade sinne för sådant och regementet gjorde honom mycket riktigt till kasernofficer. Det var inte svårt att räkna ut att vi kommer till en gudsförgäten plats utan någon stor byggnad, lämpad som matsal. Den byggnationen fick hoppa in som etta och konstruerades med kamraters hjälp på tåget. Virkesbehovet var antecknat och nu lämnade jag bara lappen till virkeshandlaren för det gäller att hänga på låset, när mer än 100 kompanier slår till i en floddal.

Transporterna begynte dugga in på morgonen, då också det första arbetsgänget började förfärdiga vår matsal med furirrum i ena ändan, ingång och marketenteri i den andra. Det var först då, när alla var i jobb, jag började läsa order i massor. På ett ställe stod det att det var förbjudet att bygga i Tornedalen. Fram med ritningen, som var gjord av en fackman och iväg till regementskvartermästaren, "kvasten" kallad. Malte Hamnström, vår bataljonschef, lade sig aldrig i min lagöverträdelse för att han var sällsynt klok. "Kvasten" hette som tur var E Valter Holmstedt, gammal radioman och chef

för Stockholms Tekniskå Institut. Han tog det hela som en konstruktionsuppgift och blev nöjd, när jag böjde mig för hans skäl att minska längden med någon meter. Hade vi redan börjat och köpt virket, kunde vi ju inte gärna avbryta.

Så kom det sig att 8:de jägarna 1940–41 var ensamma om en matsal och tillika danslokal på lördagar. Vill lova att den och pojkarna drog kvinnlig fägring från långt in i Finland. Med tiden blev tandlösa gamla damer med många mödosamma år fårade i anletena SKÖNHETER i våra ögon.

Pytt i panna av årgångar 1940, -41, -42 och -43

Hälsingesoldaters första jul i fält upplevde jag som bataljonschef, kan man tänka sig, 30 år gammal! Chefer av olika kalibrar ordnade permission och så blev det plötsligt den yngste, som fick ansvaret för våra affärer. Gårdvar vid gränsen mot Finland i orostid. Nu bekymrade mig mitt dubbeljobb inte ett smack. För 1. bataljonsadjutanten Rylander fanns kvar som symbol för trygghet i Ruskolaavsnittet mellan Övertorneå – Karungi. ...Bataljonens affärer klarade Rylander med suveränt lugn och perfekt kunskap. Han visste allt. Det fick räcka med att jag omgång efter omgång åkte runt och agerade jultomte med presenter från de givmilda Gävleborna.

En kamrat på en bataljon söderut gjorde ett fel, när han kom i samma situation som jag. Hans första punkt på hans livs första bataljonsorder löd: "Härmed befordrar jag mig till MAJOR." Det blev hans sista chans att agera som bataljonschef. Hemresa omedelbart och så slapp han ifrån köldhelvetet. ...

Vilken teknik att klara kylan nådde vi inte. Tältbottnar av underpallade bräder och dubbla väggar. Två luftslussar med mera med mera. Slanor och granris med snö på var vår första hud. Tältduken den inre. Långsamt blev det inte, för vi födde kolonier av möss i värmen under tältgolven. Dassen skall man lägga långt från förläggning och göra minst dubbelpipiga. I Isovaara fick grabbarna tävla om namnskyltarnas text, för vi hade en skyltmakare inom våra led, som serverade dem med yrkeskunskap. På vår matsal strålade en härlig ljusskylt ut ordet DANS när så begav sig. Den var synlig kilometervis. ...

Det går tyvärr inte att tänka tillbaka på den tiden utan att minnas vår lille tystlåtne soldat 13 Forsberg. Vår enda katastrof. Hans ben måste amputeras och det skedde i sista minuten. De sex månaderna slutade med en jättemanöver över vindpiskade oändliga myrar i mer än 30-gradig kyla. I god tid hade vi fått reda på att vi inte kunde tänka på någon furagering i sådana sammanhang, det vill säga inget foder till våra trogna vänner hästarna. De drog vår börda i vanliga fall, med medar på kulsprutekärrornas hjul. Hade turen att bo med mitt 8. jägarkompani bredvid den man, som just då hade den längsta krigserfarenheten av alla svenskar. Fenomenet Bouveng. Skriv-

maskin ingick inte i fältutrustningslistorna, varför han på sin expedition inte heller hyrde in en sådan maskin. Han delade förresten sängplats med sin stab i stabstältet hela vintern. Drog mig veterligen inte heller in elektricitet och annan civil lättja. Fältlivet skall delas även av högste chefen. Jag är svagare i köttet och bodde hos en tullare och mina plutonchefer plus expedition inhystes på en vind. Den inredde vi åt en urmakarhustru med barn, nyss övergivna av en man, som hittat något mera ungt och krytt. ...

Bouveng lät sin bästa häst successivt vänja sig vid barrdiet och att stå ute. Han såg efter några veckor ut som ett gotländskt utegångsfår. Den skulle dra stabskärra 1 från vilken han aldrig skulle skilja sig i fält. Viktigaste last: tält och tältkamin plus ved. Efter några dagars kringflackande stötte jag oförmodat på Bouvengs 5. kompani/I 14 med tält och allt. Ut med 5.-kompanister och så fritt fram för mitt eget 8. 20 man i stöten skulle in och byta underkläder inklusive strumpor på fem minuter, högst, sade Bouveng. "Det behövs för dig. Alla mina grabbar är okey."

Vid ett sådant tvättbyte avslöjade kompisar att 13 Forsbergs ben var svart. Ut med honom till närmast tänkbara landningsplats för ett flygplan. Helikoptrar hade vi inte då. Så hämtades han efter radiosamtal, fördes till Boden, där amputation omedelbart företogs. Min sällsynt skicklige stabsfurir klarade mig i krigsrätten bara genom att läsa innantill ur krigsdagboken. Han var en baddare att hinna anteckna klockslag och allt jag sagt timmarna före olyckan. Raster var 25. minut i fem minuter, prickades in och alltid indelning till två i marschkolonnen. Udda män vänder sig om och ser på dem, som sagt jämna siffror. Båda skall tala med varandra och rapportera eventuella skador på grund av kylan. Några sådana rapporter nådde mig aldrig i täten efter rasternas slut. Forsberg hade alltså inför en kamrat förnekat att han frös om fötterna. ...

Ett annat bevis för sammanhållningens kraft kan jag ta. Soldaten Lindberg var en drömmare. Han tyckte inte om att gå kilometrarna ner till metropolen Övertorneå på kvällarna. Han satt hellre ensam och spelade på sin fiol. Musiken hördes ner till stora vägen. Två civila kom in i tältet och njöt av låtarna. De tyckte Lindberg var förtjänt av ett par supar. Lindberg, som i vanliga fall inte förtärde alkohol, ville inte neka de vänliga ortsborna. Det blev flera styrketårar. Så upptäckte de civila att Lindberg kunde sjunga. Varför sitta här, när vi kan sprida glädje i hela Övertorneå? Lindberg ut på stora landsvägen och omgiven av två raglande civilister. Han anropas av militärpolis med vapen i högsta hugg. De civila sticker. En vettskrämd Lindberg flyr i panik ut mot Torneälven in i taggtråden. Svårt sargad lyfts han fram därifrån och blir rapporterad. Domen kom på regementsorder. Ingen I 14-överste dock inblandad, eftersom vi var ett konstruerat regemente med folk från olika håll. 8. kompaniet ålades kasernförbud, det vill säga vi fick inte lämna förläggningsområdet. Vi tog det som man skall göra med

alla dumma kollektivbestraffningar som EN man. Övertorneå fick klara sig oss förutan. Domen upphävdes aldrig på regementsorder heller, varför både befäl och meniga svetsades ändå mera samman. ...

För en gångs skull var allt dukat för en tjänstgöring i lugn och ro i Valbo. All trupp under ordentliga tak och min glade korpralskamrat Söderblom dök upp som värnpliktigt befäl i ett grannförband. Han tog dock till sig Anna-Lisa (fader Per-Albin Hansson) så våra kontakter blev på fritid minimala. Hade gift mig bland all fältvistelse, varför jag apade efter och tog till mig min fru. Idyllen såg ut att utbreda sig över välkända terrängområden. Har krypt och ålat i de flesta groparna på Stora fältet.

Så kom det besked om att artilleriregementet nr 1 var väldigt intresserat av att bland annat se, hur infanteriet behandlade fientligt pansar och hur vi stormade en lätt fältbefäst ställning. Mitt intresse för att leka dynamitard hade spritt sig, ty jag anförtroddes båda dessa demonstrationer. Plockade som vanligt ut sådana, som man bör omge sig med vid tillfällen, då explosiv vara skall hanteras. Värnpliktige sergeanten Hellman, före detta sjåaren i Gävle hamn, var given. Någon extrautrustning behövdes exempelvis inte för honom vid våra enkla broslagningar. Behövdes det ett pålok i mitten av vattendraget, klädde han av sig helt enkelt och sam ut med en vässad stock och lyckades placera den och andra med i kryss där ute. Många minusgrader på land hindrade inte denne gigant.

Artilleristerna kom för tidigt. Som en stor grå stöt stod de där borta på tryggt avstånd vid Hällhammartorpet och såg våra förberedelser. Det smällde till bakom ryggen på mig. Höll på att kastas framlänges av lufttrycket och blev lomhörd av ljudet. Vred huvudet bakåt och såg Hellman i vågrätt läge i luften någon meter från marken. Kunde inte undgå att höra soldaten Larssons gälla skrik rakt ut i luften. En "tillfällig" mina hade detonerat för tidigt. Inre ingivelse hade sagt mig att beredskapen mot olycksfall skulle bestå av två cykelbårlag. De kom utan särskild ordergivning. När Hellman packades in visste jag inte var hans högra arm skulle placeras. Den hängde lös. Några köttslamsor förenade armdelarna, varför jag lade armen över bröstet. Runt med bårflikarna och så iväg med ilfart till Gävle lasarett. Hellman var pepprad i ansiktet av småsten och dynamit eller kanske var det trotyl. Inte ett ord från Hellman. Larsson skrek desto intensivare. Han hade förlorat fingrarna på höger hand, så när som på tummen. Den såg ut att hänga fast. Meningslöst att fördröja avfärden med att leta efter vad som förlorats. Förlåt A 1 att det inte blev någon demonstration av vad ni ville se. Ändå var allt förberett med rejäla attrapper. Allt skulle flyga i luften med härliga smällar. ...

Under Thollén som bataljonstabskompanichef med cirka 80 soldater, liggande i den nedlagda fabriken Eda glasbruk. Till höger vid infarten till fabriksområdet en liten röd byggnad, lämpad för vakten. Hörde en natt någon

springa upp på vår vind och gå in till bataljonsläkaren Bo Andersson mitt emot och han in till mig med katastrofbeskedet: "Förläggningen brinner." En hemsk men fantastisk syn. Ett eldhav förvandlade i den stränga vinterkylan varenda iskristall till guld och silver på alla kala björkar runt om. Kom fram lagom för att se en brinnande soldat komma ut och släcka sig själv med vatten från eget kokkärl. Snön fick också hjälpa till förstås. Just vattnet räddade mig från krigsrätt. Jag hade bland annat ansvaret för att eldsläckningsvatten fanns inomhus. Självklart. Otroligt att vi lyckades med vår klena utrustning rädda den stora förläggningen. Vaktstugan blev dock bara rök och aska. ...

Träffade en präst från Överkalix 1941. I 14:s mest bestående minne från vistelsen i bygden 1940 var cirka 60 barn. Mammorna visste bara att de hade träffat en trevlig grabb i Kalixdalen någonstans. Enda signalementet var att han hade 14 på axelklaffarna. De styrande var både glada och bekymrade över tillskottet i den glest befolkade och fattiga församlingen. Några pengar från papporna kunde det aldrig bli tal om att få ut på så lösa grunder.

Sexualundervisningen har förbättrats sedan dess så den behöver inte tynga vår korta utbildningstid. Den behövs till sin sista minut till annat och framförallt inte till meningslös väntan, som är deprimerande var helst den uppträder. Vilken chef som helst skall alltid kunna hitta på någon meningsfull sysselsättning, annars duger han inte till chef, varken i det militära eller det civila.

Vill påstå att det ej är två världar för sig. Jag skall inte behöva skämmas för att jag efter måttet av min oförmåga utfört ett av samhället beordrat och godkänt arbete på samma sätt som alla andra arbeten. Mina kamrater på stat och i reserven inte heller. Bort med generella skrik om någon enstaka misslyckas. Hur många misslyckas inte i det civila utan att hans yrkeskår drabbas av bannstråle. Lönen för min möda har minsann inte varit fet. Tvärtom innebar inkallelser på slutet stora ekonomiska förluster. Men trivseln uppväger mycket. Det fanns så mycket att lära av en hög chef eller av en soldat.

JAG MINNS MITT I 14

Härmed uppmanas alla och envar, som har personliga minnen från tiden vid Hälsinge regemente, dess två brigader och övriga krigsförband, att skriva och berätta. Gärna med några bilder. Allt är av intresse, även mycket korta berättelser.

Välkomna med bidrag.

Redaktören

MINA FÖRSTA ÅR MED KUNGLIG HÄLSINGE REGEMENTE

av Folke Alnevik

Rekryt och beredskap

Från Lottefors i Hälsingland kom en yngling till inryckning i musikpaviljongen på I 14 den 8 juli 1940.

Rekryt 584-61-39 utbildades på sergeant Dahlgrens, senare löjtnant Edvard Fröjds, granatkastarpluton med furir Apelgren som troppchef för en av de tre granatkastartropparna.

Kompanichef var kapten Nils Bernhard Norlander, som förkortade alla sina kommandon till första bokstaven i varje ord. "MSPGU" betydde alltså "Med språng på gården uppställning." Jag vet inte om detta bokstavskommando hade några psykologiska eller pedagogiska effekter. Faktum var dock att ingen "drog benen efter sig" trots att kompanichefen i början påtalade den opassande munterheten.

Vid militärbefälhavarens (MB) inspektion skulle kompaniet visa posterings utsättande. Vi övade på detta i två dagar. Sedan generalen tagit emot och gett order om att börja övningen, vände sig kompanichefen om och kommenderade med hög röst: "Fältvakta!" Alla sprang till sina inträngade platser och jag då till poststället grävda grop och fäste signalsnöret vid handleden. Vi fick senare höra att MB haft en annan åsikt än vad kompanichefen hade om övningens utförande. Vi på granatkastarplutonen kunde bara konstatera att vi fått en bättre utbildning i posteringstjänst än vad skyttepluton erna fått.

Vi hade endast en uniform, m/23, för tjänst och fritid. Den var mycket svår att göra ren till lördagseftermiddagens permissionsuppställning. Många av oss hade tidigare satt upp och vistats i mer eller mindre stora tält och var därför kritiska till bivackering med kronans stora tält med en stor öppning i taket och en hängande öppen eldkorg varifrån gnistor och glöd sprutade ut över våra skor och strumpor.

Rekrytutbildningen varade i tre månader med koncentration på granatkastartjänst och hästtjänst. Sedan ryckte vi ut för att omedelbart rycka in på Brynässkolan, där vi delvis fick ny materiel och framför allt en ny "snygg" uniform m/39 med 35 på axelklaffarna. Varför inte 14? Senare fick vi reda på att I 35 bestod av en bataljon ur vardera I 5, I 14 och I 21.

I två dygn gick sedan transporten i godsvagn från Gävle till Övertorneå. Varje halva av vagnen var indelad i två våningar och "inredd" med halm och

plats för fem till tio man på varje våning. Mitt i vagnen stod två latrinhinkar, en vattenhink och en kamin. Vid vissa stationer gjorde tåget ett längre uppehåll för utspisning, som sköttes av lottor.

7. kompaniet med kapten Einar Karlström som kompanichef förlades till Alkullen sju kilometer söder om Övertorneå. Vi reste nya tält och lade så småningom in trägolv i dessa. När snön, men framförallt den svåra kylan, kom försvårades också avsevärt övnings- och förläggningsförhållanden. Vi byggde snövärn och kastade skarpa skafthandgranater med utlösningssnöre. I krig skulle vi räkna tjugoett, tjugotvå sedan vi dragit ut snöret och därefter kasta handgranaten. Om vi inte gjorde så kunde fienden kasta den tillbaka. Endast en man försökte sig på detta, men räkningen påminde snarast om kapten Norlanders bokstavskommando.

Ett annat övningsmoment var granatkastarskjutning med skarp ammunition. Det var minus 38 grader och kompanichefen ville själv leda elden. Han klättrade upp och satte sig på taket till en lada halvvägs till målet. Vi sköt med laddning två, det vill säga två stycken krutförpackningar mellan vingarna på granaten. När eldledaren satt med sin kikare och spanade framåt hörde han en kraftig smäll bakom sig. Efter kontroll av laddning, instrument med mera sköts ytterligare ett skott. Detta landade 75 meter bakom eldledaren. En skakad kompanichef behövde inte ens telefonledningen för att göra sig hörd på pjäsplatsen, när han ropade: "Eld upphör!" Efter en kort utredning med provskjutning konstaterades att stjärtpartiet på granaterna gått av, sannolikt på grund av den starka kylan.

Vid över minus 43 grader inställdes under en vecka alla övningar. Vedhuggning fick ske i högst tio minuter per man. Maten frös på väg från koktrossen till tältet. Därför blev den nya kaminen helt täckt med kokkärl innan maten hade tinat upp och kunde ätas.

Ett stort vindskydd framför och över hästarna och stockvedseldar bakom dem tog udden av den värsta kylan.

Sedan en ingenjörpluton förolyckats då dess färja överlastats och kantrat i sjön Armasjärvi tillhörde vi de förband som paraderade, när kistorna med de omkomna fördes till Övertorneå för hemtransport.

På finska sidan ordnades dans på lördagskvällar. Under nattens mörka timmar "lånade" vi gamla uttjänta fiskebåtar och åkte över ända tills drivande isflak på senhösten hotade slå sönder båtarna. Några äldre män och många, både yngre och äldre kvinnor hälsade oss hjärtligt välkomna till dessa danser, där kvinnorna var i överväldigande majoritet. Den starka belysningen på den svenska sidan gjorde det lättare att åka tillbaka sent på natten.

Som nybliven vicekorpral åkte jag i början av februari 1941 tillbaka till Gävle för att börja volontärskolan. Det blev en helt annan historia och under helt andra förhållanden.

Stamskolor

När jag efter den långa resan från Övertorneå till Gävle i början av februari 1941 anmälde mig för skolchefen, löjtnant Bertil Strindberg, hade volontärskolan pågått i fyra månader. Sedan denne hälsat mig välkommen fick jag den första ordern: "Tag bort den där stolpen på axelklaffarna!"

Bertil Strindberg var en mycket entusiasmerande lärare och ledare och min gruppchef furir Berg blev i sin något okonventionella ledarstil liksom skolchefen omtyckt och respekterad.

4. grupp volontärskolan 1941. Marsch i "flock med prat och sång". Från vänster: 44/6 Svensson, 46/6 Bäcklin (delvis skymd), 48/6 Olsson, 50/6 Sundberg, 47/6 Sandin, författaren (58/6), 50/6 Wahlund, furir Berg. Helt skymda 41/6 Magnusson, 42/6 Wahlund och 40/6 Magnusson.

Med realexamen från Bollnäs samrealskola som underlag blev det inga problem med vare sig den civila eller den militära teoretiska utbildningen. I den praktiska utbildningen lades in konditionsfrämjande moment, ofta "Med språng" eller långa språngmarscher. Vintertid skidåkning med spårpatrull, där jag ofta ingick i spårpatrullen med skolchefen tätt bakom.

Apropå spårpatrull var volontärplutonen som spårpluton underställd kapten Norlander och hans kompani. Kapten Norlander som inte gärna övergav sin häst red på en liten väg i spetsen för kärrkolonnen och jag som

chef för spårpatrullen vid sidan av vägen och i höjd med honom. Plötsligt stannade kompanichefen. Mellan vägens höga snövallar syntes en bil och en person. Denne stod framför kapten Norlander gestikulerande och slog ut med armarna. Jag såg då kompanichefen med viss svårighet ta sig över den högra snövallen och att snön sedan nästan nådde hästens buk. Kärran efter kompanichefen slog runt, när kusken försökte tag sig över snövallen. Kompanichefen behöll sitt lugn men höjde dock rösten: "Se där, general, så går det, när generalen skall ta sig fram i bil på sådana här vägar." Personen på vägen gick då snabbt tillbaka, satte sig i bilen som backade och försvann. Jag tror inte att kapten Norlander efter detta låg särskilt bra till hos militärbefälhavaren general Helge Jung.

Vi skulle ha någon form av uppvisning eller förbimarsch under chefen för 5. kompaniet kapten Åke Bucht. Han tyckte inte vi marscherade tillräckligt bra, vadan han lät bära ner officersmässens piano till kaserngården. En "studentbeväring" och en ersättare fick sätta sig vid pianot för att spela. Sedan skulle vi gå runt och sjunga Hälsingesången tills kapten Bucht var nöjd med marschtakt och sång. Det tog faktiskt inte så lång tid. Jag kan sjunga Hälsingesången än i dag.

Förutom en mycket god militärteknisk utbildning fick jag och hela volontärskolan en grundkondition som efter hand resulterade i avsevärda idrottsliga framgångar. Bland många andra kan nämnas Hilding Lindström i skidlöpning, Alf Rosell i orientering, Karl-Erik Sandin som också fick idrottsföreningens medalj för framgångar i terränglöpning. I friidrott dominerade volontärskolan vid regementsmästerskap. Skjututbildningen gav regementets skytteförening några goda skyttar.

Jag fick hoppa över korpralskolan för att hösten 1941 börja på furirskolan. Skolchef var löjtnant Nils Engelheart, en inspirerande lärare, ledare och idrottsman. Deltagande i idrottstävlingar premierades och befälet föregick med gott exempel. Innan Riksidrottsförbundet 1941 genom DM och SM gav fälttävlan civil status ordnades en elitfälttävlan som vanns av sergeant N. Rehn, skolkompaniet, tvåa blev löjtnant Engelheart, samma kompani, och själv hamnade jag på en blygsam nionde plats.

Läget var spänt mot Tyskland. Krig kunde komma strax utanför kaserngrindarna. Vi var tydligen snabbast gripbara förband. Order: "Allt stort som kan bäras, släpas eller rullas ut på Lilla fältet läggs ut. Luftlandsättning befaras!" Faran över kom på sensommaren. Ja, detta hände faktiskt på hemmaplan.

Vid en stor övning norr om Gävle samlades stridsdomare för att ta hand om en jättestor ballong som dråsat ner mitt i övningsområdet.

Jag lämnade Bollnäs GoIF där jag mer eller mindre ägnat mig åt olika former av idrott. Bland annat var jag distriktsmästare på 800 meter. Jag blev väl omhändertagen i en stor och förnämlig idrottsförening, Gefle IF. Med

Från vänster: sergeant Ruben Hälsingdal, löjtnant Engelheart och kapten Bo Sylvander, som håller en ballonglina.

Gunder Hägg som klubb- och träningskamrat (efter den gemensamma starten försvann Gunder i sin egen takt) blev träningen hårdare och tävlingarna många. Vi är födda på samma datum 31/12 men Gunder ett år äldre. Det blev en hel del rekord och tävlingar runtom i Sverige och ett särskilt prestationspris från "Strömvallens vänner" som delades ut samtidigt som våra födelsedagar firades vid Gefle IF:s årliga nyårsvaka på Hotel Baltic.

Nybliven furir

Efter furirskolan blev ett av de större problemen att finna någonstans att bo. Underofficerarna bodde i den ena änden av varje kasern med ingång utanför kaserngrindarna. Furirerna bodde i den andra änden med ingång genom kasernvakten. Furirrummen låg vägg i vägg med kompaniexpeditionen som chef och adjutant delade. Furirerna avsågs att bo i det furirrum som tillhörde det kompani där de var placerade. Genom ett "överskott" på furirer och att äldre furirer bodde kvar i det rum de ursprungligen flyttat in i uppstod en ambulerande tillvaro. Detta innebar lån av sängplats där ägaren var ute i beredskapstjänst.

Det blev emellertid inget längre boende med utbildning av rekryter. Jag blev uppkallad till regementsexpeditionen och fick order att föra ett antal furirer till olika förband i Jämtland. Vi var alla nybefordrade eller konstituerade när vi satte oss på tåget. En av kamraterna sade emellertid att han skulle åka den kortaste vägen mot norska gränsen och över gränsen till tyskarna för att strida på östfronten.

Ytterligare två var "freśtade". Jag lyckades med lock och pock få honom att avstå från detta så länge jag förde befälet. Jag hörde dock att han senare avvikit från sitt förband.

Jag själv åkte över Strömsund till Bågede för att som kulsprutetroppchef hälsas välkommen av kompanichefen, kapten Tore Svensson. Redan fem terminslöner efter framkomsten marscherade förbandet i september till Strömsund för transport till och avrustning i Gävle. En kamrat placerad i Gäddede hann med att under den tiden skicka hem flera kaggar med öring.

Jag återkommer till friidrotten. Jag tävlade praktiskt taget en gång i veckan någonstans i Sverige. Gunder Hägg var avstängd från friidrottstävlingar 1942 fram till början av juli. Under 80 dagar slog han sedan tio världsrekord på sju olika distanser. Jag hade nöjet att som klubbkamrat få följa med och tävla, dock på annan distans, i några av dessa tävlingar. Publikrekord på alla. Bäst kommer jag ihåg återkomsten på tävlingsbanan i juli. Absolut fullsatt på Slottsskogsvallen i Göteborg. Planket på ena kortsidan bröts ner och ytterligare tusentals personer strömmade in. Nytt världsrekord.

Väl återbördad till kasernen var det bara att packa för en intensivkurs på arméns ridskola i Strömsholm. Jag hade umgåtts med hästar innan jag rycke in, men nu kom snabba lektioner i anatomi, biologi och beteendemönster, allt med krav på inlärning på fritid. Samma sak med sele, sadel, kärra och vagn. Prov i sadel och sele gick så till att sadel- respektive seltygen låg i högar på marken söndertagna in i minsta detalj. På högst fem minuter skulle selen vara ihopsatt och en häst selad. Ridning lärdes in effektivt men på det "hårda" sättet. När vi red i "kolonn med två" och jag red ytterhäst längst bak träffade det hårda och kantiga gengasaggregatet på en lastbil bärbensknölen på min häst. Trots veterinärens och min goda skötsel gick livet inte att rädda. Hästen måste avlivas efter tre veckor. Att verka och sko hästar ingick i utbildningen. Övning skedde på avhuggna hovar som krälade av mask. Ridning ägde rum inom- och utomhus med långritter och Hubertusjakt som höjdpunkter. Körning skedde med kärra i terräng och med vagn i fyrspann. Jag tror emellertid att den remont (unghäst) som jag skulle rida och köra in lärde mig mer än vad jag lärde honom.

Från och med jul med placering på kapten Erik Berggrens tunga kompani fick jag disponera hans häst Janta. Den red jag varje dag under jul och nyår och senare också på min fritid. På söndagseftermiddagarna lånade jag häst och rissla, bjöd in två flickor och åkte till Furuvik, ställde in hästen i stallet där och dansade pjäxdans (tédans) på Gästgivaregården. För övrigt utbildade jag rekryter i kulsprutetjänst för att i slutet av februari på nytt åka mot Jämtland.

(Red:s anm.: Artikeln fortsätter i nästa nummer av Bocken – 2006.)

MED HÄLSINGAR I DALARNA

av Hans Nedin

Jag minns så väl, när jag "härskade" i A-kasernens nedre botten bland mina kulsprute- och granatkastarpojkar, vid vissa tillfällen förstärkta med pansarvärns- och luftvärnsungdomar.

Åtminstone en gång i veckan samlades kompanicheferna och motsvarande till så kallad bataljonsrapport, där aktuella ärenden behandlades. En dag i april 1943 blev jag kallad direkt till regementschefen. Jag förstod att något särskilt var å färde. Jag skulle inhämta närmare detaljer hos bataljonschefen.

Hos denne fick jag instruktion om att sätta upp ett helt nytt kompani, således en del i vårt intressanta dubbelregemente I 44. Detta hade jag för all del redan tidigare varit inlemmad i, nämligen som chef för 1. bataljonens stabskompani sommaren 1942. Men ett sådant förband med många underavdelningar och spridda förläggningar ger inte mycken känsla av självständighet, dessutom med så nära kontakt med bataljonschefen, rentav i samma matlag.

Gällande våren 1943, då vi var i Dalarna, har vissa episoder fastnat i mitt minne. Vid en av fälttjänstövningarna var mitt kompani under framryckning i väl utbredd formation. Jag och mina rapportkarlar hade tillfälligt tagit plats i en djup ravin. Ganska högt ovanför oss var många officerare, stridsdomare, samlade. De hade många frågor att ställa till mig, "jag från undre världen".

Nu när det pågick krig runt våra gränser hade man också i princip lättat på de egna säkerhetsbestämmelserna. Vi skulle kunna genomföra stridsskjutning mera på allvar. Jag vill minnas, att vi började hemma i Kungsbäcksterrängen och med reducerad laddning i patronerna. Mitt förband, 11. skyttekompaniet I 44, förflyttades ganska snabbt till Dalarna.

I detta landskap fanns bättre möjligheter att ordna helt fältmässiga övningar i stridsskjutning med vanlig skarp ammunition. Här fanns tidigare rekognoserad terräng för sådan verksamhet.

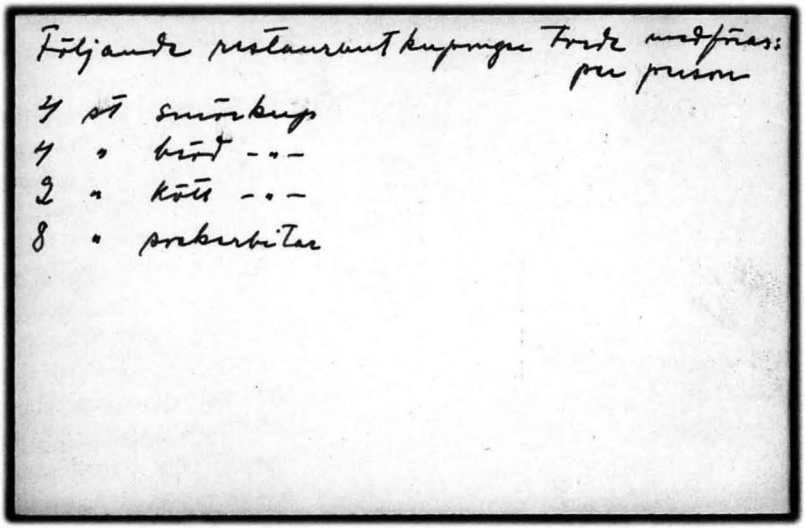
Jag kommer ännu ihåg den lite pirriga känslan i magen, då jag följde min första pluton, som på skyttelinje och ansatsvis närmade sig stormavstånd framför de grupperade pappfigurerna. Det kändes trots allt spännande att höra hur kulorna visslade ovanför och vid ens sidor. 8 cm granatkastare hade dock övningsgranater men dessa hade dock betraktats som mycket verkningsfulla inslag. Jag erinrar mig särskilt en kamrat, stridsdomare med blågult band, som rasande snabbt förpassade sig ned i ett dike – kanske vattenfyllt?

Jo, visst har jag varit i elden även om "fi" var gjord av papp och trä.

Officerskåren
vid Kungl. Norra skånska infanteriregementet
har härmed äran inbjuda
Major och Fru Knut Björkenstam
till Supé
Lör dagen den 31. okt 1942 kl 2000
O.s.a. Klädsel: Smoking eller Regl. Drägt
V.g.v.

Beredskapsårens ransoneringar påverkade även umgängeslivet. Sockerbitar medfördes i särskilt etui.
Tillhör Björkenstams familjearkiv.

Följande restaurantkuponger torde medföras:
per person
4 st smörkupp
4 " bröd -.-
2 " kött -.-
8 " sockerbitar

NÄR FREDEN BRÖT UT EFTER SEX KRIGSÅR

av Knut Björkenstam

I maj månad i år var det i Europa sextio år sedan det andra världskriget slutade. En månad senare hemförlovades de sista svenska beredskapsförbanden. Det kan finnas anledning att erinra om detta utan att för den skull breda ut texten alltför mycket. Om beredskapen har det skrivits mycket i såväl vår regementshistoria som olika årgångar av Bocken. Men att helt förbigå denna skulle kännas fel.

Vid mobiliseringen i september 1939 kunde regementet ställa upp regementsstab och två bataljoner. Personal och materiel för den tredje bataljonen fanns inte att tillgå, ett resultat av tidigare års försummelser. Vid krigsslutet var situationen en helt annan. Då kunde regementet mobilisera två fulltaliga fältregementen, I 14 och I 44, samt en del självständiga förband.

Från den 7 maj skedde en successiv avveckling av beredskapen vid regementet. Vid halvårsskiftet sattes värnpliktslagen §28 ur kraft, den paragraf

Kronprins Gustav Adolf tar emot fältregementet I 14 hösten 1939. Överste Ehrenborg lämnar av. Foto: Kamratföreningens arkiv.

Efter fullgjord beredskapstjänst – fältregementet I 14 under förbimarsch för regementschefen på Rådhustorget i Gävle första veckan i september 1940.
Foto: Kamratföreningens arkiv.

på vilken beredskapsinkallelserna grundats. Den 15 maj meddelades, att alla inkallade skulle hemsändas; 43:orna skulle dock kvarhållas en tid. Återgång till fredsfot skulle ske efter den 1 juli. Regementets många beredskapsförband påbörjade skyndsamt ilastningen på järnväg och förflyttades till hemorten för avrustning.

I Högbo troppades fanan framför den sista beredskapsbataljonen ur regementet. Referat i pressen lät bland annat så här:

– HÄLSINGAR I FÄLT NÅGOT ATT LITA PÅ! –
– REGEMENTSCHEFEN GER MANNARNA
ETT GOTT BETYG! –
– Det har varit en mycket påkostande tid, främst för den aktiva personalen men även för reserv- och värnpliktigt befäl, yttrade överste Hamnström i Norrlandsposten. – Tyg-, int- och motor- samt sjukvårds- och hästdetaljerna har också haft ett jättearbete. Men många erfarenheter har gjorts och nu är det bara att trycka på knappen, för att allt åter skall fungera, om det skulle behövas. Även den meniga personalen har haft att utstå många påfrestningar. Som slutomdöme om hälsingesoldaten i fält kan jag säga, att han varit lojal, arbetsam och rejäl.

Under den nära sexåriga beredskapstiden hade förband ur regementet varit grupperade för försvars- och bevakningsuppgifter på många platser

Regementschefen överste Hamnström avtackar i Högbo den sista beredskapsbataljonen i juni 1945. Foto: Kamratföreningens arkiv.

långt från hembygden: i Värmland, Härjedalen, Jämtland, Norrbotten och Lappland. Regementet återgick nu till sitt mera fredliga värv i sin stora och viktiga uppgift att utbilda soldater och förband så att de, väl beredda för krigets värv om ofreden skulle drabba oss, åter skulle kunna ställas på krigsfot.

Denna uppgift hade regementet till och med 1993. Då upphörde utbildning av värnpliktiga och regementets krigsförband lades ner. Återstoden, försvarsområdesstaben, fick verka ytterligare några år. Den 27 november 1997 var det definitivt slut.

Regementet marscherade in i historiens skuggvärld efter att "troget tjänat och sig synnerligen väl skickat".

ÄR BOCKEN BRA?
Visa den då för vänner och bekanta!

ÄR BOCKEN DÅLIG?
Tala då om för redaktören hur Du vill ha den!

Kaffet var det varusortiment som var ransonerat längst. Ransoneringen upphörde först i början av 1950-talet. Tillhör Björkenstams familjearkiv.

FÖRST PÅ PLAN I KATANGA

av Lennart Littorin

I det förra avsnittet om FN-insatsen i Kongo omedelbart efter frigörelsen 1960 behandlade jag de inledande tämligen kaotiska veckorna. Innan vi går vidare, är det kanske på sin plats med en del bakgrundsfakta.

Kongo (-Kinshasa) är Afrikas till ytan tredje största stat – sex gånger större än Sverige och ungefär lika stort som Västeuropa. Folkmängden uppgick 1960 till drygt 14 miljoner. Av dessa var 100 000 européer, varav 87 000 belgare. Landet var indelat i sex provinser. Huvuddelen av befolkningen levde av primitivt jordbruk med majs, kassava och sötpotatis som viktigaste produkter. I fråga om kommunikationer var Kongofloden viktigast – 13 000 kilometer av den var navigeringsbara. De järnvägar som fanns var främst till för att underlätta exporten och ledde till hamnar i Angola, Mocambique och Tanganyika (som senare bytte namn till Tanzania). Landsvägsnätet var dåligt medan inrikesflyget var väl utbyggt. Landet hade stor strategisk betydelse genom sitt centrala läge i Afrika, sin storlek och sina naturrikedomar. Det var därför viktigt för FN att hålla stormakterna utanför konflikten.

Den rikaste provinsen var Katanga (nuvarande Shaba). Där fanns rika fyndigheter av koppar, som ekonomiskt sett var den viktigaste råvaran, kobolt, tenn, zink, uran, guld, silver, kol, järn med mera. Mineralerna bröts och förädlades av industrikoncernen Union Minière de Haut Katanga (UMHK). Huvudägare var belgiska staten men där fanns också andra belgiska och brittiska intressen. I provinsen Kasai bröts diamanter.

När Katanga redan 11/7 bröt sig ur och förklarade sig självständigt, var detta därför något som centralregeringen i Léopoldville inte kunde acceptera – provinsen svarade för mer än hälften av Kongos inkomster. Provinsen leddes av Moise Tshombe, som stöddes av Union Minière och omgav sig med en mängd europeiska rådgivare, såväl civila som militära. Det torde dock vara fel att säga att Tshombe var en ren marionett. Han motsatte sig bestämt att FN skulle få tillträde till provinsen och hävdade att lugn och ordning rådde där. Samtidigt begärde premiärminister Lumumba att FN skulle tvinga Katanga tillbaka till unionen. Positionerna var låsta men Hammarskjöld lyckades få säkerhetsrådet att anta en resolution där Belgien uppmanades att dra tillbaka sina styrkor från Katanga och där det framhölls att FN:s närvaro där var nödvändig. Tshombe gav så småningom med sig och 12/8 flög Hammarskjöld till Katangas huvudstad Elisabethville (nuvarande Lubumbashi); med sig hade han en livvakt bestående av ett svenskt kompani. Landningen blev dramatisk eftersom planen med trupp inte fick landningstillstånd. Banan var blockerad med fordon, och luftvärn var grupperat.

Eftersom planen inte hade drivmedel för att kunna återvända till Léopoldville – en sträcka på 150 mil – cirklade de runt flygfältet. Efter ett resolut ingripande av generalsekreteraren fick man dock landningstillstånd, blockeringen röjdes undan, kompaniet urlastade och marscherade i god ordning från flygplatsen.

Deras väg kantades av hundratals civila belgare, som hånade dem med diverse glåpord. Eftersom ytterst få av svenskarna förstod franska, var demonstrationen tämligen meningslös. Under de följande dagarna flög övriga kompanier, däribland vårt, efter och 17/8 var hela bataljonen, som nu bestod av 518 man, samlad i Elisabethville. Kompanierna förlades i enplansvillor, som tidigare använts av den infödda polisen; varje pluton disponerade två hus. Officerare och underofficerare flyttade in i privatvillor i närheten av förläggningsområdet. Detta hade under en tid stått oanvänt, varför förläggningsarbeten igångsattes, gator uppkallades efter bataljonens befäl, mässar och marketenterier upprättades och ett litet fungerande samhälle växte upp. Uppgifterna blev att upprätthålla lag och ordning och att bevaka objekt som post- och telestationen, två radiostationer, FN:s högkvarter, flygfältet, en drivmedelsdepå etc. Vi körde även stadspatruller med jeep och på landsbygden besöktes vita farmare. Dessa besök var dock inte alltid välkomna utan soldaterna fick ibland ett negativt mottagande. Halvplutoner placerades också för kortare tid i mindre städer, ibland upp till 40 mil från Elisabethville. Denna var en vacker och välordnad stad utan direkta slumområden.

Bataljonen fick tillgång till gruvbolagets fritidsanläggning med bland annat en swimmingpool där vi avlade prov för simborgarmärket, bollplaner och restaurang. För vårt kompanis del blev dock vistelsen i Elisabethville kortvarig. 31/8 förflyttades vi med kort varsel till Kaminabasen cirka 40 mil nordväst om Elisabethville för att underställas 33. irländska bataljonen. Vid det laget hade vi fått en viss rutin när det gällde att packa, i- och urlasta flygplan, ordna förläggningar och överhuvudtaget anpassa oss till nya förhållanden. Kompaniet flög i tre plan, jag själv i Dag Hammarskjölds vita DC3 Anna Maria. I en benficka på uniformen hade jag en del av kompanikassan i dollar, vilket gjorde att högerbenet såg kraftigt svullet ut. Tillvaron var sannerligen omväxlande!

Kaminabasen var en jätteanläggning, färdigställd 1950 och bland annat avsedd att tjäna som reservhuvudstad för Belgiens kungahus, regering och riksdag i händelse av ett tredje världskrig i Europa. Den var även en del av NATO:s försvar av södra Afrika. Basen bestod av två delar: i öster en flygbas med flygfält, pilotskola och bostadsområden; i väster en armébas med förläggningar och utbildningsanordningar för cirka 1 000 man. Där fanns även verkstäder, en radiostation, bostadsområden, matsalar och mässar, idrotts- och badanläggningar, en biograf och en katolsk kyrka. Järnväg med

anknytning till linjen mot Elisabethville fanns också. De belgiska officerarna bodde i villor med trädgårdar. I basens utkant låg en stor farm, vilken försåg den med frukt och grönsaker och som vi fick tillfälle att besöka i omgångar. På den belgiska tiden arbetade på basen cirka 3 000 infödda, med anhöriga cirka 12 000 personer. Kompaniet disponerade åtta baracker med plats för 20 man i varje, en expeditionsbyggnad och en uppställningsplats. Vår nu uppövade vana vid förläggningsarbeten gjorde snart det hela trivsamt. Officerare och underofficerare bodde i ett hus på några minuters gångavstånd. Vi tre officerare åt på den vackra officersmässen, där vi blev mycket väl mottagna av våra belgiska kollegor. Flera av dem hade också med sig sina fruar, medan barnen gick i skola i Belgien. Själv blev jag bekant med en fallskärmsofficer, som jag fortfarande brevväxlar med några gånger per år.

Vår uppgift blev att bevaka olika objekt som radiostation och ammunitionsförråd; halva kompaniet var berett att insättas mot flygfältet. Tidvis fick vi även vakta den vägbom, som reglerade infarten till basen. Under en tid svarade vi för skyddet av kraftverket i Kilubi, 80 kilometer från basen och som försörjde den med elektricitet. Jag hade anledning att besöka anläggningen och fick bland annat ett härligt bad i kraftverksdammen.

Emellertid blev det snabba ryck igen. Vi anlände till Kamina en onsdagskväll och redan nästa dag beordrades jag att med två furirer och sex man följa med som eskort på ett trupptransporttåg till Albertville (nuvarande Kalemie). Det var drygt 200 belgiska befäl och soldater, som därifrån per båt över Tanganyikasjön skulle evakueras till Rwanda-Burundi, då ett belgiskt protektorat. Med på tåget var också några hundra infödda samt från FN även två etiopiska fänrikar med några soldater. Vi laddade upp med ammunition, gummimadrasser, filtar, vatten och proviant i form av amerikanska Five-in-one. Detta var en förpackning för fem man innehållande allt från burkskinka och pulverkaffe till tuggummi och konservöppnare och imponerade stort på oss. Ännu lyckligare var man då man fick kanadensarnas Six-in-one vars innehåll var ett strå vassare. Tågresan, en sträcka på 70 mil, tog drygt 48 timmar. Anledningen var att vi i den lilla orten Kabongo, efter cirka 20 mils resa, skulle byta lok. Något nytt lok fanns dock inte utan vi blev stående på stationen i 17 timmar. Eftersom de belgiska soldaterna var måttligt populära bland den infödda befolkningen, kändes det lite pirrigt att tillbringa natten mitt ute på den katangesiska landsbygden. Allt gick dock väl, tåget ångade på genom djungel och över savann och vi anlände så småningom till Albertville med sitt vackra läge vid Tanganyikasjön. Där blev vi väl omhändertagna av ett irländskt kompani och anträdde nästa dag återresan till Kamina. Den blev avsevärt bekvämare i förstaklassvagnar och med måltider i restaurangvagn med vita dukar. Efter 35 timmar var vi tillbaka på Kaminabasen. Efter bara några timmars sömn fick jag gå på som vaktha-

Basens värnpliktsmatsal.

Tågsabotage oktober 1960.

vande officer (VO), en tjänst som bestreds av officerare och underofficerare. Eftersom vi sedan första tiden i Gaza saknat en officer, återkom denna kommendering vart sjätte dygn. Man var då i tjänst hela dygnet och fick sova i ett rum på kompaniexpeditionen. I september insjuknade min ställföreträdare Bo Rask, vpl sergeant från I 14 och Gävle, i njursten och blev borta i flera veckor, varför VO-tjänstgöringen kom ännu tätare.

Tjänsten på basen blev nu mer rutinmässig med de uppgifter jag beskrivit tidigare. Ibland fick vi bilda hedersvakt på flygfältet för någon anländande FN-potentat, bland annat general Carl von Horn, ÖB för samtliga FN-förband i Kongo. Då och då anlände befäl från Elisabethville med nyheter, tidningar med mera. Auditören gästade oss en dag i september och förrättade val. På grund av den oroliga inrikespolitiska situationen var flygfälten tidvis spärrade, vilket ledde till att postgången blev oregelbunden – vid ett tillfälle fick jag elva kort och brev! Idrottsutbyte med indier, belgare och irländare kom igång. De senare gav också en uppvisningsmatch i sin nationalsport hurling, en brutalare form av landhockey och som torde kräva en ordentlig olycksfallsförsäkring.

I början av oktober inträffade den allvarligaste händelsen för vår del. Sent en lördagskväll fick vi besked om att ett godståg på väg söderut med belgiska privatbilar, kylskåp med mera som skulle skeppas hem till Belgien spårat ur ett tiotal mil från Kamina. Ombord på tåget fanns en patrull från kompaniet. Jag fick gå på som VO, en dressinpatrull sändes ut på natten och en bildito på morgonen. Det visade sig att rälsen rivits upp ett femtiotal meter, vägen som ledde till olycksplatsen blockerats och telefonledningen klippts av. Några dagar senare fick jag tillfälle att per helikopter med svensk besättning flyga till olycksplatsen. Det var en verklig upplevelse att flyga över det afrikanska landskapet med elefanthjordar och infödingsbyar. Väl framme kunde jag konstatera att det stora loket låg upp och ner vid sidan av banvallen och att ett antal vagnar spårat ur men lasten föreföll oskadad. Lokets infödda besättning och våra soldater hade klarat sig utan skador och efter bara några dagar var spåret återställt och loket på plats. Senare i oktober fick vi våra FN-medaljer för tjänsten i Gaza – vi hade ju inte riktigt kommit upp i de stipulerade tre månaderna, men flytten till Kongo räknades som force majeure. Det blev en högtidlig ceremoni där en belgisk fältpräst och en irländsk major medverkade. FN-dagen 24/10 firades med parad, uppvisningar och "landskamper" i olika sporter. Det jag minns bäst är förbimarschen av mängder av infödda scouter klädda i färggranna dräkter och hela tiden sjungande sina rytmiska sånger. Några dagar senare återvände kompaniet per tåg till Elisabethville. Min pluton blev dock kvar och jag kunde plötsligt titulera mig detachementschef. I början av november påmindes vi om allvaret och oron omkring oss genom en tragisk händelse. En irländsk patrull på elva man ur "vår" bataljon råkade i trakten av Albertville in i ett

bakhåll med stamkrigare; nio av dem dödades medan två senare påträffades svårt sårade men vid liv. Det var deprimerande att dagen därpå se FN-flaggan på halv stång.

Vid det här laget pågick regnperioden. Den yttrade sig så att det vid samma tid på dagen blåste upp och mulnade. Så utbröt ett skyfall under ungefär 30 minuter, ibland i kombination med åska. När regnet dragit över, var luften hög, frisk och skön att andas. Så hade det blivit dags för utdelning av FN:s Kongomedaljer. Vi ordnade en högtidlig ceremoni under medverkan av den irländske bataljonspastorn, vår irländske chef och inte minst deras musikkår med säckpipor och trummor och klädda i kiltar och övrig traditionell utrustning i de irländska färgerna. Efter ceremonin genomförde de ett figurativt program och det var en upplevelse att under den blå afrikanska himlen lyssna till "the pipes and drums" och se de virvlande kiltarna och scarvsen.

Det blev en värdig slutpunkt på våra två och en halv månader på Kaminabasen – några dagar senare flög plutonen odramatiskt till Elisabethville. Där ägnades den sista veckan åt inlämning av materiel, avskedsmiddag och mottagande av våra efterträdare, bataljon X K, som nu började anlända. Hemfärden skedde i för tiden högmoderna Boeing 707 från Sabena via Léopoldville till Bryssel. Där upptäcktes ett fel på bromsarna, varför vi fick tillbringa sex timmar på flygplatsen i väntan på nytt plan. Eftersom FN:s popularitet i Belgien var högst begränsad, var vi tillsagda att hålla oss i en avskild del av transithallen. På eftermiddagen landade vi på det nyinvigda Arlanda, kramade om anhöriga, bussades till Strängnäs, lämnade in återstående materiel, läkarundersöktes, fick med oss några malariatabletter, sade hej och adjö och skiljdes efter sju månader i FN:s tjänst, som tagit oss till två världsdelar och kastat oss in i ett världspolitiskt skeende, vilket ett år senare resulterade i öppet krig mellan FN och Katanga. Sent samma kväll var jag hemma i Uppsala – ordet debriefing var inte uppfunnet och någon uppföljning av oss gjordes aldrig.

Mindre än ett år senare återförenades flera av oss på Bromma, då vi bildade hedersvakt vid kistorna med Dag Hammarskjöld och flera av de övriga som omkommit i störtningen vid Ndola. Det är emellertid, som Kipling säger, en annan historia.

Källor, förutom egna brev och anteckningar;

Carl von Horn: Fredens soldater (1966)
Claes JB Löfgren: Fredsknektarna (1990)
Nils Sköld: Med FN i Kongo (1994)

BOGÅRDEN – ETT CAFÉ I VILLASTADEN

av Stig Gavlén

År 1909 hade Hälsinge regemente lämnat Mohed och flyttat in i de nybyggda kasernerna på Kungsbäck, och 1915 var också Soldathemmet och Soldatkyrkan färdiga.

1916 byggde fotografen Gustaf Reimers ett bostadshus med en flygel som blev fotoateljé. Det låg i Gefle Villastad som också kallades Karlastaden, i hörnet av Kungsbäcksvägen och Västra Gränsgatan och är i dag Q-märkt. I en del av nedervåningen byggdes ett litet kök och tre rum som skulle bli cafélokal och som fick namnet Reimers café. Senare ändrades namnet till Café Bogården.

Det blev ett arbetarcafé för främst hantverkare och naturligtvis också rekryter och beväringar. Beväringarna fick inte lämna regementet utan permission. Hit till Café Bogården, men inte längre, fick man gå, och här har åtskilliga årgångar suttit och känt sig civila en liten stund.

Olika personer har drivit caférörelsen. Elsa Lind hade den i 21 år och nuvarande ägaren Gun Bergh har haft den i 16 år. Den som fikar i dag får hembakat bröd, eftersom Gun bakar allt bröd själv.

Daga Castel, en firad operasångerska vid Wieneroperan, drev caféet några år på 1950-talet. Daga Castel var född i Ockelbo men arbetade som operasångerska i Österrike och Tyskland. Hon deltog bland annat i uruppförandet av Richard Strauss opera "Salome". Hon gifte sig med den tyske violinisten, musikprofessor Alfons Castel.

I Gävle arbetade hon som sångpedagog och hon var en uppskattad medlem av katolska församlingen i Gävle. Hon bodde under sina sista år på äldreboendet Adjunkten.

*

Rumsindelningen i caféet är densamma som för 88 år sedan. Panelen runt väggarna är målad grå. Före det var den rosa, och när jag köpte cigaretter åt befälen, var panelen grön. Detta var i början av 1930-talet, och cigaretterna på modet tror jag hette Abdulla. De såldes i vita pappaskar, på vars lock det fanns en figur – turk? – med en stor turban och ett kroksvärd i händerna.

Cigaretterna var ganska långa och smala och hade ett pappersmunstycke. De kallades för likspikar. (Är inte alla cigaretter det?)

Än i dag är cafékunderna arbetare, sotare, renhållningsarbetare och hantverkare men också studerande från högskolan. Det är ett männens café. Några kvinnor har jag inte sett sitta och fika.

Går man nerför stentrapporna, över Kungsbäcksvägen och parkeringen, kommer man till en liten parkanläggning, Folke Löfgrens park. Folke, som värnade om Gävles miljöer och som tog initiativet till Gävle Gille, skulle säkert ha agerat för att få behålla Bogårdens café. Det vore tråkigt att mista det gamla fiket.

(Red:s anm: Denna artikel var införd i tidningen Hembygd Gävle nr 21, december 2004. Tidningen är medlemsblad för Hembygdsföreningen Gävle Gille. Artikeln återges efter tillstånd av författaren. – Denne är son till förre förvaltaren vid regementet E. W. Andersson. Vi är många som minns honom, inte minst från hans sista befattning som chef för regementsexpeditionen där han på motsatta sidan av skrivbordet hade fanjunkare Harald Fisk. Förvaltare Andersson förestod tillsammans med sin maka i många år regementets "speceriaffär" i källaren under den gamla marketenteribyggnaden. Där kunde anställda vid regementet inhandla varor billigt.)

Bogården, café med gamla anor. Foto: Stig Gavlén, september 2004.

GLÖM EJ ÅRSAVGIFTEN
MINDRE ARBETE FÖR KASSÖREN

REGEMENTETS PRESSALSTER

av Knut Björkenstam

Under regementets år på Kungsbäck gavs tidningar och skrifter av olika slag ut. Många erinrar sig kanske **Rekryt-POSTEN** och **RepPosten** för att nämna ett par av de mer kända och under vissa perioder utkommande mer eller mindre regelbundet. Då jag gått igenom vad som numer benämns kamratföreningens arkiv har jag hittat en del "rariteter". Av denna anledning har jag inbillat mig att det kanske kan vara av visst intresse att något berätta om vad regementet under årens lopp förutom regements- och bataljonsordrar, utbildningsanvisningar (minns Ni FUA?), övningsbestämmelser med mera givit ut av trycket. *(Fortsättning i Bocken 2006.)*

Rekryt-POSTEN torde vara den tidning som kom ut med mycket få årgångar. I arkivet finns enbart tre sådana, nämligen 1957–58, 1958–59 och 1959–60. Själv har jag inget minne av att den kom ut efter 1960. Ett nummer per utbildningsår gavs ut. Det skedde strax före "muck" (militär utryckning, civila kläder). Tidningen innehöll korta reportage, bland annat från den strax före utryckningen genomförda slutövningen, en intervju med regementschefen som bland annat gav sin syn på årets rekryter samt några tips inför utryckningen. Redaktör året 1957–58 var Sven Oscar Ruhmén, alltfort redaktör och boende på Ekerö utanför Stockholm.

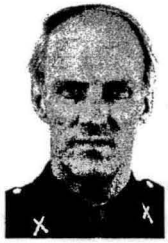
RepPosten kom ut under många år i anslutning till större repetitionsövningar. I arkivet finns en hel del exemplar från åren 1957 till 1965 med undantag dock för 1960 och 1964. Måhända utgavs inga RepPosten dessa år. Det hängde nämligen på förbandschefen om det skulle bli en tidning eller ej. Tyvärr saknas årgångar efter 1965.

Det var i huvudsak under de större repetitionsövningarna, februari–mars och september–oktober, som tidningen kom ut. Som mest kunde det röra sig om upp till fem nummer. Normalt gavs det ut tre nummer: ett strax efter inryckningen, ett inför slutövningen och ett efter densamma. Ansvarig för tidningen var som regel personalavdelningen på förbandet. Vid brigadomgång (hel brigad utom två av dess tre skyttebataljoner) gavs tidningen ut gemensamt för hela brigaden.

RepPosten

INFORMATIONSBLAD FÖR GÄSTRIKEBRIGADEN - KFÖ 1977 - 19 september 1977

BRIGADCHEFEN HAR ORDET.....

VARFÖR KFÖ ?

Gästrikebrigadens huvuddel genomför just nu krigsförbandsövning.
Ni är alla välkomna till den!
Jag hoppas, att vi tillsammans skall göra övningen meningsfylld. Skall vi lyckas med det får ingen ha den uppfattningen, att det är fråga om att gå till "färdigdukade bord".
Vi - som är värnpliktiga på heltid - har med de resurser vi disponerar, sökt dra upp riktlinjerna och skaffa fram materielen. Nu måste ALLA hugga i och söka leva sig in i övningarna, så att de ger resultat. Det är de värnpliktiga, som ger styrkan åt den svenska värnpliktsarmén. Visa nu vad vi går för!
Vi måste med våra kompanier och bataljoner kunna slåss omedelbart efter mobilisering eftersom vi inte - som många andra länder - har stående styrkor att sätta in. Därför har vi byggt upp ett utbildningssystem med repetitionsövningar för att samtrimma förbanden, så att vi kan klara våra krigsuppgifter, d v s invasionsförsvar, direkt efter mobilisering. Därför har vi också ett decentraliserat mobiliseringssystem, som är unikt.
Därför är Ni i tjänst nu! Vi skall alltså tränas i försvar och anfall mot luftlandsättningar och landstigningar. Det är viktigt, att den bild som målas upp av motståndaren blir realistisk. Han är effektiv - han är lättrörlig med pansarbandvagnar och helikoptrar, han är eldkraftig med flyg och stridsvagnar.

Våra motåtgärder måste vara effektiva. Alla i brigaden måste kunna skyla och skydda sig mot fiendens flyg så att vi kan klippa till i rätt ögonblick med vår svenska pansarvärnsbrigad. Hjälp till att utveckla vår rörlighet och eldkraft med den bra utrustning som vi har - och som nästa KFÖ blir ännu bättre!
Väl mött!

P-A Ringh
Överste, brigadchef

DEN LEDE FI.....

Underrättelser om fienden.

Var och en är skyldig att meddela sin chef sådana iaktagelser om fienden, som kan vara av värde ur underrättelsesynpunkt. Detta är nödvändigt för att vi skall veta VAR, NÄR, och HUR vi skall"slå fienden". Vilken fiende?
Jo, en fiende som kan anfalla oss
- över vattnet med specialbyggda landstigningsbåtar och amfibiestridsvagnar, understödd av flyg och tungt artilleri.
- genom luftlandsättning med fallskärm och helikoptrar eller flygplan, om han lyckas ta våra flygfält.

"Lyckas fienden" landstiga och landsätta sina förband på detta sätt, får vi i markstrid se en fiende, som helt förflyttar sin trupp i pansarskyttefordon och understödjer anfallen med stridsvagnar i stort antal. Han är därför mycket rörlig. Fordonen är utrustade med riktmedel som underlättar genomförande av strid både i mörker och dimma.
Sammanfattningsvis:
Starkt mekaniserade förband med stor rörlighet. Förbanden är dock personalsvaga! Stor luftrörlihet med möjlighet till snabba, överraskande luftlandsättningar med framför allt helikopterburen trupp, ofta i anslutning till anfallsförbandens täter och flanker.

Karl Andersson
Underrättelsechef

ETT BREV BETYDER SÅ MYCKET ! !

Under rep-övningen får Du 2 militärbrev med svarsmärken.På varje kompani finns ett fältpostombud som har hand om postdistributionen. I princip kan Du sköta alla postärenden genom Ditt fältpostombud. Kom ihåg att adressen till Dig bara skall omfatta personnummer, namn och fältpostnummer.

Glöm inte att meddela Dina anhöriga Ditt fältpostnummer !!!

****

RESOR+RESOR+RESOR+RESOR+RESOR

Förutom fria in-och utryckningsresor får Du under rep-övningen resa inom landet med tåg,båt och buss i linjetrafik för 10 kronor tur och retur,s.k. "VPL-10"-resa.

För att få utnyttja denna förmån måste Du dels ha ett behörighetskort,dels beställa biljett på särskild blankett i god tid innan Du skall resa.Behörighetskort och beställningsblanketter finns hos Din kvartermästare!

INFÖR MJÖLNER

På sedvanligt sätt kommer höstens KFÖ att avslutas med en slutövning i större format. Den leds av militärbefälhavaren i Östra militärområdet, generallöjtnant Eklund.
Deltagande förband är de, som organisatoriskt ingår i vårt förband och nu är inkallade till denna KFÖ, samt en skyttebataljon från Svea Livgarde. Dessutom deltar delar av pbatstab under ett par dagar. Vårt artilleri och luftvärn ansluter till brigaden vid övningens början efter att ha utbildats på Villingsberg och Väddö. Övningen genomförs under tiden 1977-10-01 - 10-05 med intagande av utgångsgruppering 09-30 för huvuddelen av våra förband.
Under "kriget" kommer brigaden att utsättas för många "prövningar och umbäranden". Sålunda kommer vi att tampas med i GÄVLE-området luftlandsatta fientliga förband (som vi själv fallet kommer att slå!), vi kommer att gå över DALÄLVEN (torrskodda?) på vår egen färj- och bromateriel (de vanliga broarna är som alltid utslagna av den lede fi:s flyg), vi stöter på fler luftlandsatta fiender (ännu en seger i brigadens ärorika annaler?!), vi slickar våra sår och laddar upp (kort tid!) och stormar slutligen fram till norra UPPLANDSkusten under vårt stridsrop "gävlar" och kastar fienden i havet. Men inte för gott!
Nästa KFÖ är han nog tillbaka igen! Men låt inte det tynga ner oss. Låt oss leva upp till övningens benämning- det skall likt från Tors hammare blixtra och dundra när vi drar fram i GÄSTRIKLANDS och UPPLANDS tassenatur.
Marker

K.Björkenstam
Stabschef

GÖR DET NU!

DAGPENNING

Under rep-utbildning får Du dagpenning som är lika stor som Din sjukpenning, dock lägst 40 kr/dag. Du behöver inte ansöka om den.
I och med att Du inmönstrat sker utbetalning automatiskt från Försäkringskassan över postgiro till Din bostadsadress var 14:e dag. Kom ihåg att om Din hustru eller annan person ska ta ut Din dagpenning måste Du ordna med fullmakt på posten.
Dagpenningen är ATP-grundande och skattepliktig.

BEFATTNINGSPENNING

Om du tjänstgör i befattning på gruppchefsnivå eller högre får Du befattningspenning som varierar mellan 4 kr och 12 kr per dag.

NÄRINGSBIDRAG

Om Du är egen företagare kan Du ansöka om näringsbidrag. Det är behovsprövat och skattepliktigt och utgår med högst 100 kr/dag. Ansökan görs på särskild blankett som Du får hos familjebidragsnämnden i Din hemkommun.

Detta informationsblad är gjort av brigadpersonalavdelningen

AL-produktion Gävle 1977

SOLDATKYRKAN, SOLDATHEMMET OCH STIFTELSEN SÄLLSKAPET HÄLSINGE REGEMENTE

av Tomas Bornestaf

Genom åren har i ett flertal artiklar i Bocken behandlats vår Soldatkyrka med Soldathemmet och på senare år även verksamheten inom stiftelsen. Tillsammans med vår klockstapel och Soldattorpet – det senare fortfarande i Försvarsmaktens ägo – bildar den stora vita byggnaden och parkområdet utmed Kungsbäcksvägen och Västra Gränsgatan en mycket uppskattad, rogivande och vacker enhet intill den expanderande högskolan i Gävle. Det har funnits många olika anledningar att behandla Soldatkyrkan och Soldathemmet i vår årsskrift. I Bocken från 1944 var det ett omfattande renoverings- och tillbyggnadsarbete med åtföljande nyinvigning som fick en okänd författare att fatta pennan. Sommarverandan mot väster hade byggts in, parkettgolv hade lagts, nya möbler och ny belysning hade anskaffats och lämpliga lokaler för biblioteket hade iordningställts på övre våningen. På en av bilderna som visar "Stora kaférummet" syns en stor klocka ovanför serveringsluckan – i dag finns det åter en stor och rejäl klocka på samma plats. Mer därom längre fram.

Frågor kring ekonomin har alltid följt Soldathemmet. Uppförandet av byggnaden kunde ju ske dels genom en insamling i länet (20.000 kr), dels genom ett bidrag från regementets enskilda lägerkassa (10.000 kr) och så från länets uddemantalskassor (6.000 kr). Under 1930-talet kom det till ekonomiska svårigheter till följd av att tillgångar, gåvor och verksamhet minskade. Ett nytt upprop och den avsevärt ökande verksamheten under beredskapstiden, 1939 var antalet besökare 35.000 och 104.000 besökare 1942, förändrade situationen radikalt och nödvändiga renoveringar och förbättringar kunde genomföras. Så har det fortsatt, oro för ekonomin – initiativ till "kassaförstärkning" – följt av nödvändigt underhåll och förbättringar. Så torde även framtiden komma att bli för vår kyrka och vårt hem. Bara att jobba på!

Vid nedläggningen av Hälsinge regemente blev Soldatkyrkan och Soldathemmet "över". Goda krafter drev frågan om en ny framtid med delvis ny verksamhet i byggnaden. Instiftandet av Sällskapet Hälsinge regemente som ny huvudman för byggnad och verksamhet blev lösningen. Den grund som lades 1992–1993 var i sanning utvecklingsbar. Vi som nu verkar i stiftelsens styrelse ser med stor tacksamhet på de möjligheter som dessa kloka kvinnor och män skapade.

Vad sker nu på Soldathemmet? En mycket diversifierad verksamhet – här några axplock: kyrkliga förrättningar – mycket populär vigselkyrka med tillhörande festlokal, firandet av snart sagt alla andra slags familjehögtider, företagsfester, personalfester, olika aktiviteter för Högskolan, möteslokal för några loger, repetitionslokal för manskören Gävle Drängar, mötesplats för ett antal föreningar i Gävle. Till detta kommer att Gävleborgsgruppen vid ett antal tillfällen nyttjar lokalerna, till exempel vid det traditionella sommarkaffet. Och så till slut – självklart – även en plats för kamratföreningen, regementets skytteförening och andra föreningar med militär anknytning som till exempel FBU. En månatlig fredagspub lockar många pensionerade officerare – med tillfälle till att minnas flydda tider, "då allt var bättre". Men *störst* är lillejulfirandet med mer än 100 deltagare och *viktig* är den årliga veteranmiddagen i början av juni med ett 40-tal deltagare – uppiggade av sprittande toner från Flygvapnets Hemvärnsmusikkårs i Gävle stora oktett (10–11 personer). Båda tillfällena med många tillresande från hela landet.

Ekonomin, om än under de senaste åren i gott skick, är fortfarande ett mycket viktigt ansvarsområde för styrelsen. Inom inte alltför många år väntar omfattande fasadarbeten och även andra större renoveringar står på tur. Det är därför viktigt att andra kostnader hålls nere och att våra fasta kunder stannar kvar och att många nya kunder kommer – och återkommer.

Vi har glädjen att ha två i ordets verkliga betydelse "toppen-medarbetare" för den dagliga verksamheten – Anna-Carin Berglöf och Allan Ädel. Utan dessa två skulle verksamheten inte "gå så bra", den skulle helt enkelt inte fungera.

Den omfattande uthyrningen sliter naturligtvis hårt på lokaler och inredning. För att hålla nere kostnaderna har i olika omgångar ett omfattande ideellt arbete utförts av styrelsen, förstärkt med andra goda krafter – pensionerade officerare med stor känsla för Soldatkyrkan och Soldathemmet. Under senare tid har två arbetsveckor ägnats åt att totalrenovera 2/3 av festlokalen – det gamla "Stora kaférummet". Här har slipats, spacklats och målats av hjärtans lust och med omvittnat gott resultat. Den återstående tredjedelen skall få sin "behandling" under hösten 2005.

Och så till klockan. Nu sitter åter en stor klocka ovanför serveringsluckan. Den klocka som konung Gustav V år 1912 skänkte till Hälsinge regementes manskapsmäss! Och den pryder sin plats!

(Red:s. anm.: Författaren är ordförande i Stiftelsen Sällskapet Hälsinge regemente.)

ÅRSMÖTET 2005

av Knut Björkenstam

Lördagen den 12 mars genomfördes 2005 års årsmöte. Som vanligt skedde det i Soldathemmet och i Soldatkyrkan. Från klockan 09.30 var det samling. Efter hand som medlemmar och gäster infann sig bjöds det på kaffe med dopp genom Gävleborgsgruppens försorg. Från klockan 10.00 konserterade en oktett ur Flygvapnets hemvärnsmusikkår i Gävle under ledning av Ingvar Hansson. Särskilt uppskattat blev för oktettens del uruppförandet av marschen *Hälsingekamrater,* tillägnad kamratföreningen I 14 S.

Kamratföreningens ordförande Rolf Dahlström hälsade de närvarande varmt välkomna varefter vi stående lyssnade till regementets marsch. Drygt 60 personer hade infunnit sig till årsmötet.

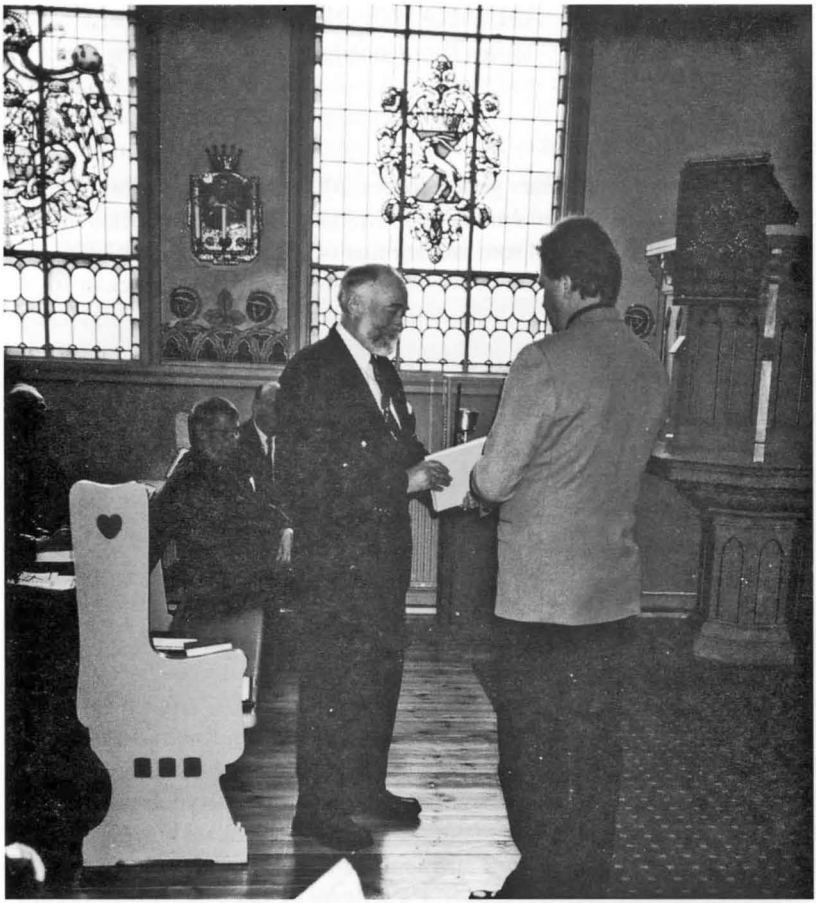
Klockan 11.00 hade alla tagit plats i Soldatkyrkan. Hemvärnsoktetten intonerade korumslag. Traditionsenligt följde den gamla psalmbokens psalm 169 *"Fädernas kyrka"* verserna 1, 2 och 8. Officiant var vår föreningspräst, numera kyrkoherde i Ockelbo, Stefan Nilsson. Då det dagen efter årsmötet var Marie bebådelsedag kom Stefan Nilsson att tala om och kring Jungfru Maria. Sedan följde Mariapsalmen *"Var hälsad, Herrens moder"* (psalm 489) och vinterpsalmen *"Hur härligt vittna land och sjö"* (psalm 518).

Högtidstalare i år var ordföranden i Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund (SMKR), kommendören Sune Birke. Denne talade om riksförbundets roll i dag och i framtiden. Han berörde också betydelsen av traditioners bevarande och de olika kamratföreningarnas lokala betydelse. Han avtackades av ordföranden med ett exemplar av regementets historia.

Därefter började själva årsmötet. På sedvanligt sätt klubbade ordföranden snabbt igenom de olika punkterna. Inga kontroversiella frågor framställdes. Årsavgiften för 2006 blev oförändrad 150 kronor. Antalet medlemmar vid tiden för årsmötet var 387.

Även i år avåts dagens lunch i det gamla chefsbostället Stora Vall, numera gästgiveri. Den tillredda kycklingen med tillbehör smakade förträffligt. Åtminstone för författaren infinner sig alltid en viss nostalgi vid besök på Vall. Där har jag och andra varit inbjudna på middag, då regementschefen med maka representerade. Själv har jag under drygt tre år haft mitt tjänsterum en trappa upp i det stora hörnrummet mot gårdsplanen.

Efter kaffe på maten förflyttade vi oss till Högskolan och dess nybygge på platsen för det gamla snickeriet. Där hade chefen för Gävleborgsgruppen, överstelöjtnant Håkan Nordfors, en genomgång av hur det i december 2004 fattade försvarsbeslutet påverkar verksamheten inom Försvarsmakten och inte minst inom gruppen. En genomgång präglad av klar pregnans.

Högtidstalaren Sune Birke tar emot ett exemplar av regementets historia.
Foto: Evald Wiberg.

Därefter tog vår siste regementschef, överste Tomas Bornestaf, till orda. Som ordförande informerade han om Sällskapet Hälsinge regemente som bedriver verksamhet i Soldatkyrkan och Soldathemmet. Det framgick tydligt att verksamheten går bra men att fler bokningar på vanliga vardagar vore önskvärda. Styrelsen består av kompetenta medlemmar med inte minst ekonomisk kunskap. Allt detta synes lovande inför framtiden.

Klockan var 15.00 och ännu ett årsmöte var till ända. Allt var väl genomtänkt och lyckat, något som inte minst Gävleborgsgruppen skall ha ett erkännande för. Alltfort har kamratföreningen medvind. Det gäller dock att lägga ytterligare kraft på rekrytering av medlemmar. Här kan rekryteringsunderlaget mycket väl breddas. Så skiljdes vi åt allt medan snön vräkte ned.

MED KAMRATFÖRENINGEN I ÖSTERLED

av Hans Beminge

Den 29–31 maj anordnade kamratföreningen en studieresa till Finland. Arrangör var vår före detta kapten Anders Lindström som nu innehar Siljalinebutiken i Gävle. 48 personer deltog i resan.

Egen buss avgick på söndagseftermiddagen från Gävle till Siljaterminalen där vi och tillkommande från Stockholm, Uppsala och Falun checkade in.

Sedan var och en tagit sin hytt i besittning avnjöt vi det stora buffébordet. Hög stämning är det ju alltid då hälsingar träffas. Detta tillfälle var inget undantag. Många glada minnen förtäljdes under kvällen.

Morgonen därpå gick vi i land i Helsingfors. Där välkomnade oss den svenske försvarsattachén överste Ossi Koukkula (F 21) sekunderad av försvarssekreteraren Harry Rymert.

Överste Koukkula på Hjältekyrkogården vid Sandudd vid minnesstenen över stupade svenskar.

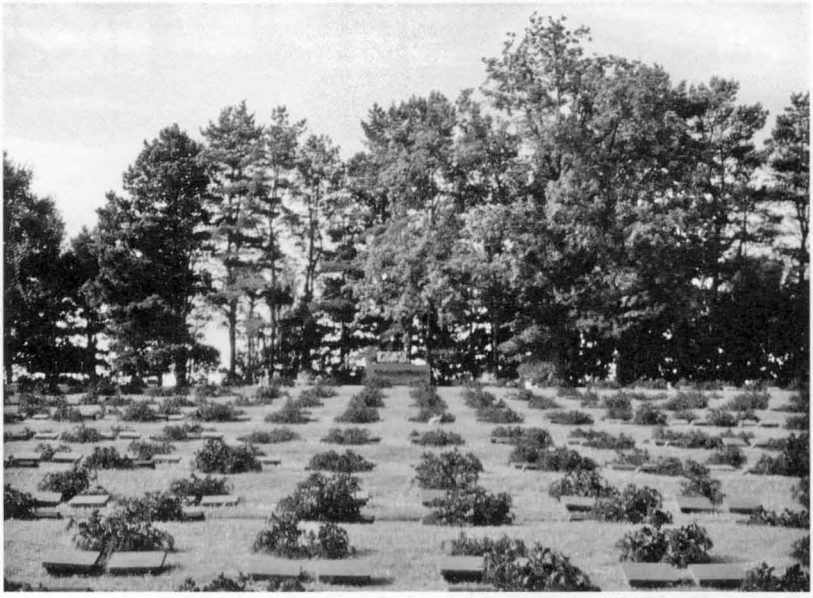
En kort busstur tog oss till Gardesjägarregementet i Sandhamn. Där hälsade regementschefen översten Pertti Laatikainen oss välkomna och informerade oss om Finlands försvar och framför allt om regementets uppgifter. Bland annat utbildas stadsskytteförband och man förbereder sig för deltagande i en av EU:s stridsgrupper. Internationellt tjänstgör personal ur regementet i Afganistan, Kosovo och Bosnien.

Vi var åskådare till en mycket väl genomförd stridsskjutning som understöddes av granatkastare. Regementet bjöd på lunch i sin beväringsmatsal där vi tackade för besöket genom att överlämna vårt bordsstandar och ett exemplar av regementets historia.

Så gick färden till Hjältekyrkogården, där överste Ossi Koukkula berättade om Mannerheims grav och om de tusentals unga finländare som stupade under krigen och ligger begravda där tillsammans med sin marskalk. Där finns även en minnessten över de rikssvenskar som stupade men som aldrig kunde gravsättas. Så åter till båten som under kvällen-natten tog oss åter till Stockholm.

Detta var en resa med kamratföreningen som var utomordentligt väl arrangerad. Jag tror att alla deltagarna när förhoppningen att nästa gång vi genomför en studieresa utomlands skall vi kunna studera all den svenska materiel som nu finns i bland annat Estland.

Vi hoppas på återseende i Tallinn.

Hjältegravarna vid Sandudd. I fonden marskalk Mannerheims grav.
Foto: Knut Björkenstam 31.7.2005.

KAMRATTRÄFF MED GUSTAF

av Hans Beminge

Den 3 september anordnades för sjätte gången den med Dalregementets kamratförening gemensamma höstutflykten. Att arrangera en sådan här utflykt är nog så spännande; kommer det några deltagare, fungerar bussbeställningarna, räcker maten, har vi glömt någon kvar vid sista busstoppet... I år var det enkelt. Dalkarlarna arrangerade, så det var bara att bjuda in medlemmarna, beställa bussar, och njuta av utflykten. Ja, lite måste alltid fixas.

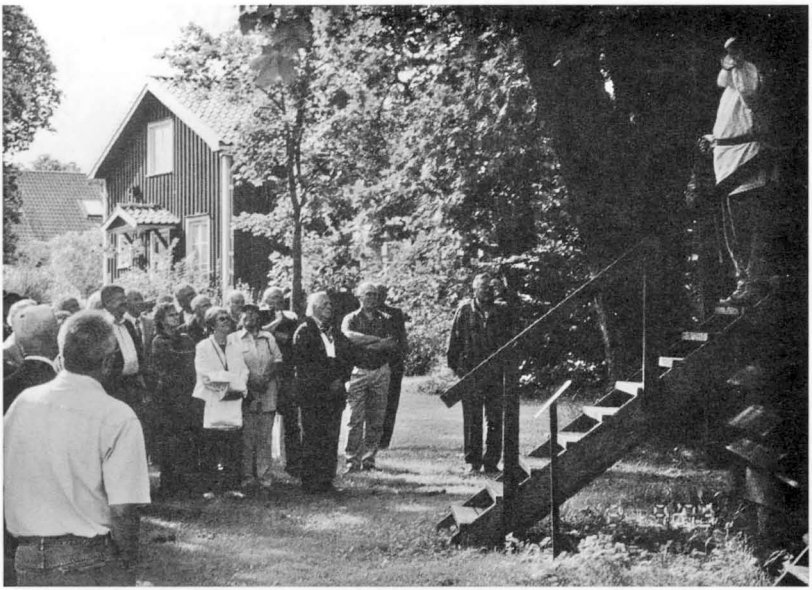
När vi räknat hur många som skulle följa med, såg vi att vi uppnått rekorddeltagande från Gävle. 64 personer åker med Gävlebussen. Vem har en så stor buss? Vi ville ju inte dela på oss. Så småningom med hjälp av Björn Ellebo och Swebus löste det sig. En stor ledbuss ställdes till vårt förfogande. Från Stockholm kom 15 personer, från I 14 S och Tisdagsklubben (Dalregementets Stockholmsfilial). Våra fyra Strängnäsbor klev på i Enköping och våra egna Dalkarlar med fruar anslöt på plats. Regnvädret var beordrat att hålla sig ur vägen. Dagen var inledningsvis något mulen men eftermiddagen var solig och högsommarvarm.

Ni kan tänka er 64 deltagare med I 14-anknytning som träffas i väntan på bussens ankomst till Soldathemmet. Hög stämning på en gång. Bussresan till Falun var fylld med; kommer du ihåg..., vi måste..., hur är det med... Hög ljudnivå, glada skratt och stor gemenskap.

Vi startade dagen som traditionen bjuder, med kaffe och fralla på Dalregementets mäss. Vilken fantastisk mäss Dalfolket lyckats behålla! Vi hälsades välkomna av ordföranden i Dalregementets kamratförening Rolf Dahlström! Ja... det är han ju också. Så under ledning av Dalregementets eminente Jan-Ola Nyström for vi i bussarna till Rankhyttan för att där starta vandringen i Gustaf Vasas spår.

Gustaf i egen hög person berättade för oss alla omkring 110 deltagare om vad han varit med om innan han tog befälet över Sverige. Gustaf fick som tack vårt regementes historia av vår ordförande Rolf Dahlström. Efter en mycket god lunch på Rankhyttans herrgård fortsatte vi bussfärden till Rommehed där vi stannade till en stund för att åhöra Hemvärnets musikkår Borlänge med 1959 års militärmusikelever. Vi lämnade Romme till tonerna av Dalabrigadens marsch.

Dagen avslutade vi med att besöka Ornässtugan, där guiderna berättade om Gustafs öden och äventyr i Dalom och vad han gjorde på Ornäs. Efter kaffe och mazarin i strålande solsken, återvände vi till bussarna, lite trötta men belåtna med en lyckad och trevlig höstutflykt. Under hemfärden infor-

"Gustaf Eriksson Vasa" berättar om sina äventyr i Dalarna 1520.
Foto: Rolf Dahlström.

merades vi om vårutflykten till Åbo eller Tallinn, som går av stapeln preliminärt i mitten av maj.

Vad gör vi nästa år? Det blir väl en utflykt då? Jovisst skall vi fortsätta att träffas under de här härliga formerna. Men var och när återkommer vi till.

Ett stort tack till Dalregementets Jan-Ola Nyström, Rolf Hellström och Ulf Malmgren och ett stort tack till Gävleborgsgruppen som ställde bussar till vårt förfogande.

BLIV MEDLEM I KAMRATFÖRENINGEN
Du stödjer Gävleborgsgruppen

VILL GUD KRIG?

av Stefan Nilsson

Nästan dagligen hör man något om krig och Gud i samma mening. Det verkar nästan som om det religiöst legitimerade kriget är på dagordningen igen – ja, det har det kanske alltid varit. En del människor tar avstånd från religionen, eftersom den så ofta har använt Guds namn för att motivera krig. Andra har tagit avstånd från allt vad krig heter, därför att de tror på Gud och vill följa Guds bud: du skall icke dräpa, ni skall älska varandra.

De första generationernas kristna tog avstånd från krigstjänst, eftersom man menade att krigets hantverk stred mot Guds bud. I min egen prästgeneration finns det åtskilliga som valt vapenfri tjänst av samma skäl. Vissa har till och med totalvägrat och i stället suttit i fängelse för brott mot samhällets lagar.

Frågan om Gud och kriget är på ett eller annat sätt aktuell för oss alla.

Korstågen

Deus vult (latin), Gud vill det, var det slagord som påven Urban II år 1095 använde för att sätta fart på korstågen. Det gick som en väckelse över Europa. Deus vult, befria de heliga platserna, befria Jerusalem! Och det första korståget blev på kort sikt en stor framgång. Man kände sig som en Kristi soldat, miles Christi, när man med svärd och spjut drev bort dem som ockuperat det heliga landet. I själva verket hade Jerusalem erövrats av araberna redan 638, men både kristna och judar hade fått leva i fred som så kallade dhimmi, skyddsfolk. Men den fanatiske kalifen Hakim attackerade de kristna och ödelade den heliga gravens kyrka i Jerusalem 1095. Möjligheten att som kristen pilgrim besöka de heligaste av platser försvann nästan helt. Indignationen blev stor i Europa. Och när påven vid ett möte i Clermont i Frankrike utropade det första korståget fick han genast gehör. Alla ställde upp. Senare korståg gick sämre. De urartade helt och hela tanken kompromitterades. Ett av de mera bisarra inslagen är det så kallade barnkorståget – alla skulle få vara med och strida som Kristi stridsmän. Korstågen ställde till med mycket i relationerna mellan västerländsk och östlig kristendom för att inte tala om hur det gick med förhållandet till islam. Judarna fick sitta emellan på det mest upprörande sätt i korstågens efterdyningar.

Av dessa heliga krigståg kom mycket ont

När Gustav II Adolf ledde sina krigståg i södra Tyskland, så var han ock-

så mycket noga med legitimiteten. I sina tal till riksdag och regering framställer han sin insats som en uppoffring för de lidande trosförvanternas skull. Gud ville att han skulle befria lutheranerna i Tyskland från det påvliga och kejserliga förtrycket. Han framhåller ivrigt att det inte är av lust till krig han drar i härnad, utan för att det är hans plikt som en sann kristen konung. Vårt eget gamla regemente, Helsinge Regemente, nr 10, var i sitt tidiga liv också involverat i dessa krig. Från kyrkligt håll betraktade man religionskrigen i Tyskland som preventiva försvarskrig och menade att man hade den Högstes stöd för operationerna. Den store kungen höll också sin armé i "Herrans tukt och förmaning" – det var förbjudet att plundra på eget bevåg och dåligt uppträdande mot de civila bestraffades hårt. Man inrättade en kyrklig krigsorganisation med fältpräster, dagliga andakter, två predikningar i veckan och ofta förekommande nattvardsgång för att motverka demoralisering och avhumanisering.

För den tiden var det viktigt att hålla Europa på avstånd, åtminstone den påvliga influensen.

Kejsar Konstantin

När kristendomen blev statsreligion på 300-talet började man uppfatta försvarskrig som legitimt. Hur skulle man annars kunna hålla ihop ett rike. Man började tänka att underlåtenhet att försvara sig var lika ont som att gripa till vapen, eftersom det också ledde till lidande och död. Kyrkofadern Augustinus (354–430) var den som utarbetade tanken på det rättfärdiga kriget: man måste väl åtminstone få försvara sig mot vandalernas plundringståg och västgoternas attacker.

Det är stor skillnad på att få försvara sig, när man blir överfallen och på att med hänvisning till Guds vilja ge sig på någon i föregivet preventivt syfte.

Det "rättfärdiga kriget" skall:

1. främja en god sak,
2. förklaras av en behörig myndighet,
3. vara en sista utväg,
4. ha utsikter att lyckas,
5. genom det goda resultatet, uppväga skadorna,
6. undvika att skada icke stridande.

Det finns många som blandar in Gud i sina aggressioner även i dag. Men spåren förskräcker. Som jag ser det är rena försvarskrig legitima, men ändock alltid något ont, eftersom de alltid leder till stora lidanden. Så såg man det också i stormaktstidens Sverige: kriget är ont, även om man avgår med seger.

FN har utvecklat en ideologi om fredsbevarande styrkor och i världsorganisationens namn kan man ingripa för att begränsa lidandet och sätta en

gräns för våldet. Man ser det som FN:s plikt att ingripa i vissa lägen och då är det också moraliskt försvarbart för medlemsländer att medverka i operationerna. Det rättfärdiga krigets kriterier måste vara uppfyllda.

Krig kan vara ett nödvändigt ont, men Gud gråter, tror jag, varje gång en människa, vän eller fiende, skadas eller dödas. Det blir inget jubel i himlen över krigiska segrar. Religionernas fundamentalistiska avläggare är i dag på marsch. I Sverige finns väl en och annan som tror att religionen är död. I ett världsperspektiv ser det ibland ut som om religionerna är en ingrediens i en mörknande framtid.

Som kristen i en problematisk värld kan man vara med och sätta en gräns för våldet.

Man får försvara sig.

Men man får inte åberopa Guds vilja.

†

MEDLEMMAR SOM, ENLIGT VAD FÖRENINGEN KÄNNER TILL, HAR AVLIDIT 2004–2005:

Wiberg, Sten Axel	Stockholm	1/11 2004
Löfgren, Nils-Olof	Solna	5/12 2004
Persson, Erik W.	Valbo	14/12 2004
Smitt, Karl-Gösta	Malmö	10/1 2005
Ekstedt, Folke	Gävle	14/2 2005

KAMRATFÖRENINGENS VERKSAMHET 2004

Styrelsen för Hälsinge regementets Kamratförening får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten 2004.

Hedersledamöter:	Överste 1 Allan Månsson
	Överste 1 Carl-Henrik Gåsste
	Hemmansägare Einar Berlin
	Överste 1 Karl-Evert Englund
	Överste 1 Ingmar Arnhall
	Kapten Östen Andersson
	Överste 1 Folke Ekstedt
	Överste Tomas Bornestaf
	F. landshövdingen Lars Ivar Hising
	Överstelöjtnant Knut Björkenstam
Ordförande:	Rolf Dahlström
Vice ordförande:	Göran Larsson
Sekreterare:	Hans Beminge
Kassör:	Kurt Kvist
Ledamöter:	Thorsten Åstrand
	Ingmar Andénius
	Ingvar Hansson
	Ulf Laurén
	Knut Björkenstam (representant I 14 S)
	Rune Westergren (representant Hemvärnet)
VU:	Knut Björkenstam
	Hans Beminge
	Ulf Laurén
	Ingvar Hansson
	Ingemar Andénius
Revisorer:	Rolf Jägare
	Peter Bohlin
Revisorssuppleanter:	Lars Ljungkvist
	Kenneth Lundström

Valberedning:	Torbjörn Lööw, sammankallande Ove Sundell Anders Jonsson
Redaktör för Bocken:	Knut Björkenstam
Klubbmästare:	Göran Larsson
Rekryteringsansvarig:	Ulf Laurén
Styrelseledamot i Sällskapet Hälsinge regemente:	Hans Beminge

Antalet medlemmar den 31 december 2004 var 395.
Styrelsen har haft fem protokollförda sammanträden.

Sedvanligt årsmöte avhölls lördagen den 27 mars. Under samlingen med kaffe konserterade en oktett ur Flygvapnets hemvärnsmusikkår under ledning av Ingvar Hansson. Som vanligt, utmärkt genomfört. Vår ordförande hälsade välkommen till ungefär 80 medlemmar och anhöriga.

Kontraktsprosten Stefan Nilsson genomförde ett mycket uppskattat korum i vår soldatkyrka. Överstelöjtnant Per-Erik Fyhr höll årets högtidstal, där han berättade om sin tid i Baltikum. Clas Mårtensson överlämnade till kamratföreningen ett vandringspris i skytte som hans far överstelöjtnant Hjalmar Mårtensson (f. 1898) erövrat. Därefter avklarades årsmötesförhandlingarna. Årsmötet utsåg överstelöjtnant Knut Björkenstam till hedersledamot och avtackade Ingvar Pira med kamratföreningens plakett för ett mångårigt väl utfört arbete.

Lunch utspisades på Stora Vall Gästgiveri. Efter lunchkaffet genomfördes ett besök på Gerdavarvet och Briggen Gerda.

Kamratföreningen genomförde den 28 augusti den årliga höstutflykten. Denna gång var det Furuvik som fick stå i blickpunkten denna strålande höstdag. Tyvärr fick bussen från Stockholm inställas på grund av för få deltagare. Från Dalregementet kom ett tjugotal personer och ett fyrtiotal deltog från kamratföreningen. Ett mycket uppskattat besök genomfördes på Furuskär, det gamla sydligaste kustartilleribatteriet (GE 3) i Spärrbataljonen GE (Gävle). Ett 7,5 cm batteri rustat med allt utom skarp ammunition. Kanonerna m/10-05 kommer från pansarskeppet Tapperheten. Fantastiskt att få se vad Furuviksparken och några entusiaster har samlat, vårdat och underhållit. Vår medlem Lars Lundén guidade i fortet. Dessutom hade han med sig några i gamla uniformer klädda samlarentusiaster som med vapen

(gamla) i hand staterade vaktposter med mera. Besöket i den fina Furuviksparken var mycket trevligt. Många hade inte varit där på år och dag och bestämde på stående fot att nästa år göra ett nytt besök med barn och barnbarn. Till lunch utspisade vi en picknicktallrik i strålande sol. Under återfärden kunde konstateras att höstutflykten varit mycket lyckad.

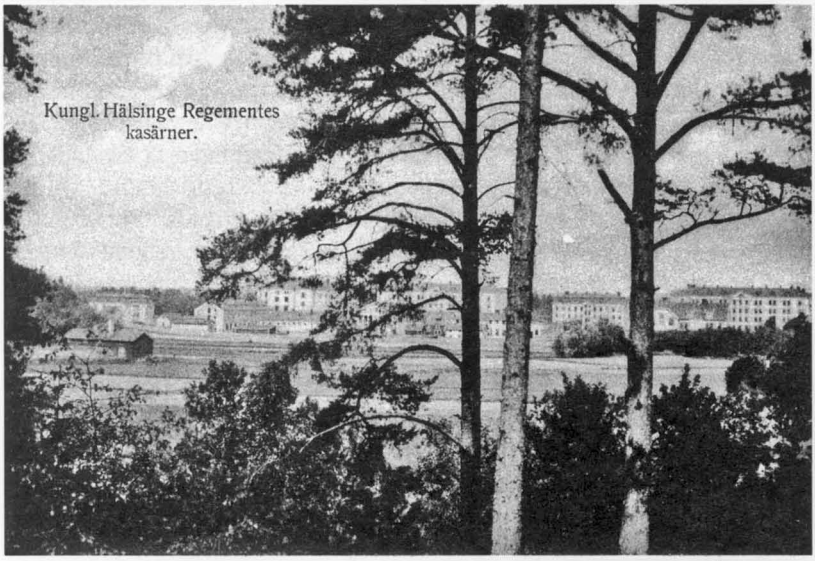
Boken Bocken har även i år utgivits under Knut Björkenstams eminenta redaktörsskap.

Tack Knut!

Gävle i mars 2005

Rolf Dahlström — Ordförande

Hans Beminge — Sekreterare

De nyuppförda kasernerna vid Kungsbäck sedda från söder.
Tillhör Knut Björkenstam.

I 14 S VERKSAMHET 2004

År 2004 förlöpte i sedvanlig ordning med års- och höstmöten och deltagande i högkvarterets julgudstjänst i december.

Deltagande i den gemensamma kamratföreningsträffen i Furuvik i augusti uteblev för vår del på grund av för få anmälningar.

Under året har Gävleborgsgruppen stött oss på ett utomordentligt sätt. Detta kan inte nog uppskattas av en liten förening som vår. Vårt varma tack och en förhoppning om att gruppen har möjlighet att även fortsättningsvis stödja oss i vår verksamhet. Tack kamrater!

Ledningens sammansättning efter årsmötet blev sålunda:

Klubbförare	Knut Björkenstam
Förste avlösare	Carl Gustav Dahl
Andre avlösare	Bo L Grawe
Skrivare	Jonas Neikter
Myntsamlare	Svante Karén
Gästabudsarrangör	Gunnar Hagstedt
Lösörebevarare	Lars-Gösta Carlsson
Med hemlig funktion tillika banerförare	Benny Gustafsson

Vid årsmötet valdes också penninggranskare:

Anders Bager, Lennart Littorin
Cajsa Gotthold (suppleant)

Valberedningen fick vid årsmötet följande sammansättning:

Carl Gustav Dahl (sammankallande)
Lennart Kindström
Claes-Henrik Julander

I 14 S har under året varit representerad i moderföreningens styrelse genom klubbföraren.

Antalet medlemmar var vid årets början 137, vid årsslutet 134 varav 31 ständiga medlemmar och en hedersledamot. Tre medlemmar har under året avlidit: Gösta Sundholm, Sten Wiberg och Nils-Olof Löfgren.

I 14 S har under året uppvaktat 18 kamrater med telegram med anledning av "jämna" födelsedagar. Klubbföraren honorerades i särskild ordning i anslutning till dennes 70-årsdag.

Vårt bordsstandar har den 30/3 utdelats med ex nr 12 till Norra Smålän-

ningarnas kamratförening i Stockholm i samband med föreningens 60-årsjubileum.

I 14 S har varit medlem i SMKR, Föreningen för den beridna högvakten, Folkförbundet för Sveriges försvar och Stockholms läns försvarskommitté.

Samverkan med andra kamratföreningars lokalavdelningar i Stockholm har fortsatt med gott resultat: I 12, I 13, I 16, Smålands husarer, P 7, P 18, Signtrp och Nylands Brig:s Gille.

I 14-luncherna har fortsatt, till och med juni på FHS, därefter på Militärsällskapet i dess nya lokaler i Långa raden på Skeppsholmen.

Ledningen har avhållit fyra sammanträden, samtliga på FHS.

Vår- tillika årsmöte ägde rum den 25/3 på FHS med 58 deltagare. Föreläsare var övlt Thomas Johansson som ersatte rikshvch, genmj Anders Lindström. Vi blev sakkunnigt informerade om hv i dag och i framtiden. Därefter som vanligt kamratlig samvaro kring en enkel måltid.

Höstmötet genomfördes den 21/10, som vanligt på FHS. Deltog gjorde 51 personer. Vid denna träff hade vi glädjen lyssna till genmj C-G Fant från Högkvarteret. Denne gav en god information om försvarsfrågan inför riksdagens stundande beslut i december. Ett mycket uppskattat föredrag. Så följde den sedvanliga supén med såväl fast som flytande föda.

För sjätte året i rad deltog vi i Högkvarterets julgudstjänst den 9/12. Efteråt samlades vi i mässen på FHS för intagande av glögg, kaffe, lussebulle och pepparkakor. Även Norra Smålänningar, Dalkarlar, Hallänningar, Södra Skåningar, Gotlänningar och Nylands Brigads Gille var representerade, det senare genom dess ordförande Kurt Antskog med maka Bibbi. Bertil Lövdahl med maka Inger representerade Signaltruppernas kamratförening. Stämningen var god och hög. Så småningom var det dags för uppbrott varvid vi önskade varandra God Jul och Gott Nytt år.

Slutligen framför ledningen till alla kamrater i och vänner till I 14 S sitt varma tack för det gångna året. Det glädjer oss alla att intresset för föreningen och dess aktiviteter alltfort är stort bland kamraterna. Även med dagens teknik finns ändå behov av personliga kontakter. Låt I 14 S vara en plats för sådana. Inte minst i dessa för Försvarsmakten så bistra tider behövs det. Bidra till kunskap om att I 14 S finns till, värva nya medlemmar.

Tack för år 2004 och väl mött under år 2005!

Stockholm den 1 februari 2005

K Björkenstam *C G Dahl* *Bo L Grawe*
Jonas Neikter *Svante Karén* *Gunnar Hagstedt*
Lars-Gösta Carlsson *Benny Gustafsson*

Foto: Bertil Johansson.

God Jul
och
Gott Nytt År

Regementets fana,
tilldelad regementet av konung Gustav VI Adolf
på Lilla fältet
den 29 september 1952

Bygdens försvar är bygdens folk

Ljusdals Tryck AB 2002

Bocken 2005
Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och är direkt överfört till filformatet PDF (ver 6.0 eller senare). Arbetet har utförts av **Ulf Holmberg 2008-10-08**.